

Henrik Forfang Huuse
Nikolai Sæther Jørgensen

Lønnsomhetsanalyse av Bergseng Drift AS

Profitability analysis of Bergseng Drift AS

Semesteroppgave i økonomisk styring
Veileder: Tor-Eirik Olsen

April 2021

Henrik Forfang Huuse
Nikolai Sæther Jørgensen

Lønnsomhetsanalyse av Bergseng Drift AS

Profitability analysis of Bergseng Drift AS

Semesteroppgave i økonomisk styring
Veileder: Tor-Eirik Olsen
April 2021

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for økonomi
NTNU Handelshøyskolen

NTNU

Kunnskap for en bedre verden

Forord

Denne oppgaven er en avslutning på vår bachelorgrad i økonomi og administrasjon ved NTNU Handelshøyskolen i Trondheim. Hovedprofilen i vårt treårige studie har vært økonomisk styring.

Vi har gjennomført en analyse av lønnsomheten til bedriften Bergseng Drift AS ved å se på utviklingen i regnskapstall og analysere nøkkeltall. Vi har i tillegg gjort analyser av finansieringen, soliditeten og likviditeten til bedriften.

Vi vil takke veileder Tor-Eirik Olsen for gode råd og tilbakemeldinger gjennom hele prosessen. Vi ønsker også takke Bergseng Drift AS for at vi fikk tilgang til tallmateriale og nyttig informasjon til bruk i oppgaven.

Innholdet i denne oppgaven står for forfatterens regning og ansvar.

Nikolai Sæther Jørgensen

Henrik Forfang Huuse

Trondheim 2021

Sammendrag

I vår oppgave er temaet en regnskapsanalyse av Bergseng Drift AS med fokus på lønnsomhet. Vi har valgt ulike nøkkeltall innenfor de fire kjerneområdene finansiering, likviditet, soliditet og lønnsomhet. Tidsperioden vår er 2016-2020. For å øke forståelsen av den helhetlige lønnsomhetsutviklingen har vi også brutt analysen ned på avdelingsnivå. Til slutt har vi tilføyd årlige Lorentz-kurver for å se på om bedriften er svært avhengig av noen av sine butikkers inntekt over andre.

Problemstillingen vår er:

«Hvordan har lønnsomheten til Bergseng Drift AS utviklet seg i perioden 2016-2020, og hva er mulige årsaker til denne utviklingen?»

Regnskapsanalysen har gitt oss oversikt over bedriftens utvikling i femårsperioden. Når det gjelder finansiering, likviditet og soliditet har vi konkludert med at dette er nøkkeltall som er gode i perioden sett under ett. Lønnsomheten til bedriften har hele tiden vært svært god. Det observeres visse årlige variasjoner i lønnsomheten. Eierne har fått god avkastning på investeringene sine i hele perioden. Vi konkluderer i kapittel 4 med at lønnsomhetsutviklingen i perioden har vært god og solid.

Når det gjelder avdelingslønnsomheten har vi observert at avdelingene er ganske like på mange av nøkkeltallene, med visse unntak. Nordre Ål, avdelingen som åpnet i 2018, har vist seg å være en vellykket etablering med en solid utvikling i lønnsomheten. Avdelingen anses å være en viktig årsak til den solide utviklingen for bedriften som helhet. Totalt sett viser nøkkeltallene god lønnsomhet ved alle de fem Kiwi-butikkene, med unntak av Mesna som ble lagt ned i 2017.

Lorentz-kurven utviste totalt sett ikke særlig mye skjevhet. Vi ser dog noe skjevhet i 2016 og 2017. Dette skyldes at inntekten for Mesna er langt lavere enn for de øvrige avdelingene. Butikken ble lagt ned i 2017, og dermed er skjevheten mindre de etterfølgende årene i perioden.

Abstract

In our assignment the main theme is an accounting analysis for the firm Bergseng Drift AS with a main focus on profitability. We have chosen different financial key indicators within the four core areas financing, liquidity, solidity and profitability. Our analysis stretches from 2016 to 2020. To increase our understanding of the profitability development for the company, we have also chosen to break the analysis down to the individual departments. At the end of our analysis, we have included the Lorentz curve to observe whether the firm is dependent to some departments in relation to others.

Our research question is formulated as:

“How has the profitability for Bergseng Drift AS developed in the period 2016-2020, and what are possible explanations for this development?”

The accounting analysis has given us an overview of the firm’s development over the five-year period. When it comes to financing, liquidity and solidity we have concluded that these contain key indicators that are more than satisfactory during the whole period. The profitability for the firm has been very good for the whole period. However, the profitability is subject to yearly variations. The firm’s owners have also generated a solid return on their investments over the period. In chapter 4 we conclude that the profitability development has been solid.

When it comes to department profitability, we have observed that the stores are quite similar in many financial key indicators, with some exceptions. Nordre Ål, the store that opened in 2018, has turned out to be a successful establishment with a solid development in profitability. The store is a significant driver for the favorable development in profitability. In total, the financial key indicators regarding profitability reflects good results for the departments, with Mesna (that was closed in 2017) being the exception.

Overall, the Lorentz curve did not show much inequality in department income. We see slight inequality in 2016 and 2017, though. This is to a large extent attributable to the low department income for Mesna. The store was closed in 2017, and therefore this inequality is significantly lower for the upcoming years.

Innholdsfortegnelse

Kapittel 1: Innledning	1
1.1 Bakgrunn med oppgaven	1
1.2 Problemstilling	1
1.3 Presentasjon av bedriften	2
1.4 Videre oppbygning av oppgaven	3
Kapittel 2: Teori	4
2.1 Regnskapsanalyse	4
2.2 Finansiering	4
2.2.1 Finansieringsgrad 1	5
2.2.2 Arbeidskapital	5
2.2.3 Langsiktig lagerfinansiering	5
2.3 Soliditet	5
2.3.1 Egenkapitalandel	6
2.3.2 Gjeldsgrad	6
2.3.3 Rentedeckningsgrad	7
2.4 Likviditet	7
2.4.1 Likviditetsgrad 1	7
2.4.2 Likviditetsgrad 2	8
2.4.3 Varelagerets omløpshastighet	8
2.5 Lønnsomhet	8
2.5.1 Totalkapitalrentabilitet	9
2.5.2 DuPont-modellen	9
2.5.3 Egenkapitalrentabilitet før & etter skatt	10
2.5.4 Bruttofortjeneste i prosent	11
2.5.5 Omsetning per lønnskroner	11
2.5.6 Driftsmargin	11
2.6 Lorentz-kurven	12
Kapittel 3: Metode	13
3.1 Problemstilling	13
3.2 Undersøkellesdesign	14
3.3 Innsamling av data	14
3.4 Validitet og reliabilitet	15
Kapittel 4: Analyse og diskusjon	17
4.1 Finansiering	17
4.1.1 Finansieringsgrad 1	17

4.2 Soliditet	20
4.2.1 Egenkapitalandel	20
4.2.2 Gjeldsgrad.....	21
4.2.3 Rentedeckningsgrad.....	22
4.3 Likviditet	23
4.3.1 Likviditetsgrad 1	23
4.3.2 Likviditetsgrad 2	24
4.3.3 Varelagerets omløpshastighet	25
4.4 Lønnsomhet.....	26
4.4.1 Driftsresultatsutvikling	26
4.4.2 Totalkapitalrentabilitet.....	27
4.4.3 DuPont-modellen	28
4.4.4 Egenkapitalrentabilitet før & etter skatt.....	30
4.4.5 Bruttofortjeneste i prosent	31
4.4.6 Omsetning per lønnskrone.....	32
4.4.7 Driftsmargin.....	33
4.5 Sammenligning av avdelinger.....	34
4.5.1 Driftsresultatsutvikling	34
4.5.2 Resultatgrad	35
4.5.3 Omsetning per lønnskrone.....	36
4.5.4 Driftsmargin.....	37
4.5.5 Bruttofortjeneste i prosent	38
4.6 Lorentz-kurve	40
Kapittel 5: Konklusjon.....	43
Referanseliste.....	45

Tabelliste

Tabell 1: Finansieringsgrad 1	17
Tabell 2: Arbeidskapital	18
Tabell 3: Langsiktig lagerfinansiering	19
Tabell 4: Egenkapitalandel	20
Tabell 5: Gjeldsgrad	21
Tabell 6: Rentedekningsgrad	22
Tabell 7: Likviditetsgrad 1	23
Tabell 8: Likviditetsgrad 2	24
Tabell 9: Varelagerets omløpshastighet	25
Tabell 10: Driftsresultatsutvikling	26
Tabell 11: Totalkapitalrentabilitet	27
Tabell 12: Resultatgrad	28
Tabell 13: Totalkapitalens omløpshastighet	29
Tabell 14: Egenkapitalrentabilitet før og etter skatt	30
Tabell 15: Bruttofortjeneste i prosent	31
Tabell 16: Omsetning per lønnskrone	32
Tabell 17: Driftsmargin	33
Tabell 18: Driftsresultatsutvikling	34
Tabell 19: Resultatgrad	35
Tabell 20: Omsetning per lønnskrone	36
Tabell 21: Driftsmargin	37
Tabell 22: Bruttofortjeneste i prosent	38
Tabell 23: Beregninger for Lorentz-kurven (2020)	40
Tabell 24: Beregninger for Lorentz-kurven (2019)	40
Tabell 25: Beregninger for Lorentz-kurven (2018)	40
Tabell 26: Beregninger for Lorentz-kurven (2017)	41
Tabell 27: Beregninger for Lorentz-kurven (2016)	41

Figurliste:

Figur 1: Finansieringsgrad 1.....	17
Figur 2: Arbeidskapital.....	18
Figur 3: Langsiktig lagerfinansiering.....	19
Figur 4: Egenkapitalandel.....	20
Figur 5: Gjeldsgrad.....	21
Figur 6: Rentedeckningsgrad.....	22
Figur 7: Likviditetsgrad 1.....	23
Figur 8: Likviditetsgrad 2.....	24
Figur 9: Varelagerets omløpshastighet.....	25
Figur 10: Driftsresultatsutvikling.....	26
Figur 11: Totalkapitalrentabilitet.....	27
Figur 12: Resultatgrad.....	28
Figur 13: Totalkapitalens omløpshastighet.....	29
Figur 14: Egenkapitalrentabilitet før og etter skatt.....	30
Figur 15: Bruttofortjeneste i prosent.....	31
Figur 16: Omsetning per lønnskrone.....	32
Figur 17: Driftsmargin.....	33
Figur 18: Driftsresultatsutvikling.....	34
Figur 19: Resultatgrad.....	35
Figur 20: Omsetning per lønnskrone.....	36
Figur 21: Driftsmargin.....	37
Figur 22: Bruttofortjeneste i prosent.....	38
Figur 23: Lorentz-kurven (2020).....	40
Figur 24: Lorentz-kurven (2019)	
Figur 25: Lorentz-kurven (2018).....	41
Figur 26: Lorentz-kurven (2017)	
Figur 27: Lorentz-kurven (2016).....	42

Kapittel 1: Innledning

I dette kapittelet skal vi presentere bedriften og problemstillingen vi har valgt. På slutten av kapittelet følger en oversikt over hvordan utformingen av den videre oppgaven er.

1.1 Bakgrunn med oppgaven

Siste året på NTNU Handelshøyskolen brukes til å skrive en avsluttende oppgave innen en valgt retning. Vi går retningen økonomisk styring, og skal i denne oppgaven gjennomføre en regnskapsanalyse med fokus på lønnsomhet for Bergsens Drift AS, et selskap som drifter fem Kiwi-butikker.

Dagligvarebransjen er en bransje med små marginer. Butikkene er avhengige av høy gjennomfart av betalingsvillige kunder. Det er sterk konkurranse i bransjen. Dette gjelder både butikkene seg imellom, men også på tvers av kjeder som blant annet Norgesgruppen, Rema 1000 og Coop. Det blir spennende å analysere lønnsomheten i denne bedriften, for å se hvorvidt det er lønnsomt og attraktivt å operere i denne bransjen.

Grunnen til at vi valgte å analysere Bergsens Drift AS er at en av oppgavens forfattere har god kjennskap til bedriften. Dette har forenklet innhenting av tallmessige størrelser, samt gjort kommunikasjonen ved usikkerhet enklere. Kjennskapet har videre gitt oss dypere innsikt i hvorfor tallene er som de er. Altså har vi fått supplert oppgaven med kvalitative elementer som man kanskje ikke ville funnet ved tallinnhenting fra eksempelvis Proff.no.

1.2 Problemstilling

Fokuset i oppgaven ligger på lønnsomhetsanalyse av bedriften i perioden 2016-2020. Vi ser også på andre regnskapsbaserte nøkkeltall innenfor finansiering, likviditet og soliditet for samme periode. Videre ser vi på lønnsomhetstall for de individuelle avdelingene. Her har vi også supplert med Lorentz-kurven for å kartlegge eventuelle skjevheter i avdelingsinntektene.

Vår problemstilling lyder:

«Hvordan har lønnsomheten for Bergsens Drift AS utviklet seg i perioden 2016-2020, og hva er mulige årsaker til denne utviklingen?»

Det er verdt å nevne at vi ikke har funnet det hensiktsmessig å inkludere benchmarking som en del av analysen, rett og slett på grunn av mangel på sammenlignbare bedrifter.

1.3 Presentasjon av bedriften

Bergsens Drift AS er et selskap som driver detaljhandel med dagligvarer. Selskapets virksomhet foregår i Lillehammer kommune. Det ble stiftet i 1998 som et datterselskap til Thor Bergsens & co AS. Selskapet ble opprettet som en følge av at NorgesGruppen ASA kom inn på eiersiden. Før selskapet ble stiftet ble det også drevet detaljhandel med dagligvarer, men da som selvstendige selskaper, ett per butikk. Disse selskapene var heleid av Thor Bergsens & Co. Bergsens Drift AS ble etablert som et holdingselskap som kjøpte ut aksjene i de selvstendige dagligvareselskapene. Thor Bergsens & Co AS har en eierandel på 65 % i Bergsens Drift AS, mens NorgesGruppen ASA har den resterende eierandelen på 35 %.

Selskapet drifter, som nevnt, fem Kiwi-butikker og hadde 119 ansatte i 2020. Fram til 2015 var bedriften organisert som et holdingselskap med et aksjeselskap per butikk, Storgaten Mat, Nordseterveien Mat, Røyslimoen Mat og Mesna Mat. Det ble utarbeidet ett konsernregnskap for holdingselskapet. 1. januar 2016 fusjonerte selskapet med Smestad Mat AS. Gjennom fusjonen overtok Bergsens drift samtlige aksjer i Smestad Mat Drift AS som var heleid av Smestad Mat AS. Ved gjennomføring av fusjonen ble Smestad Mat AS slettet.

Med virkning fra 1. januar 2017 innfusjonerte morselskapet Bergsens Drift AS alle de heleide datterselskapene slik at det fra 2017 kun ble rapportert som ett selskap. Som følge av fusjonen opphørte det tidligere konsernet. Midtveis i 2017 ble Mesna Mat avviklet og i slutten av februar 2018 ble Nordre Ål mat etablert som en ny butikk.

Kiwi er i dag Norges nest største dagligvarekjede målt i omsetning (DN, 2021) og den største i antall butikker. Flere av butikkene til Bergsens Drift AS er tradisjonsrike og har et godt rykte med mange trofaste kunder. Kundekretsen til butikkene er også stor. De ansatte i selskapet er en kombinasjon av ansatte med god erfaring i bransjen, og deltidsansatte med mindre grad av erfaring. I og med at man er del av Kiwi-kjeden har man ikke mulighet til å differensiere på pris eller vareutvalg. Kiwi ligger generelt på et noe lavere prisnivå enn mange av konkurrentene (VG, 2020). Det er stabil etterspørsel etter produktene selskapet omsetter i et marked som preges av en stadig skjerpet konkurransesituasjon.

1.4 Videre oppbygning av oppgaven

Oppgaven fortsetter med en redegjørelse av teorien som anvendes i oppgaven. Deretter ser vi på den metodiske tilnærmingen vi har brukt ved innsamling av data. Etter det kommer vi til analysen, som er den mest omfattende delen i oppgaven vår. Her ser vi på nøkkeltall for bedriften som helhet først, før vi bryter det ned på avdelingsnivå. Oppgaven avsluttes med en diskusjon/konklusjon relatert til problemstillingen.

Kapittel 2: Teori

I dette kapitlet skal vi ta for oss teorien som er relevant for oppgaven. Her legges det teoretiske grunnlaget for analysen vi foretar i kapittel 4. Under ser vi på nøkkeltall innenfor finansiering, soliditet, likviditet og lønnsomhet. Alle formler er hentet fra Kristoffersen (2016).

2.1 Regnskapsanalyse

Regnskapsanalyse er en systematisk bearbeidelse av regnskapsdata, og har som formål å si noe om en bedrifts økonomiske utvikling og stilling. Det er flere aktører rundt en bedrift som har interesse av slike analyser, deriblant kreditorer, aksjeeiere og ledelsen (Kristoffersen, 2016, p. 437).

Analysen skal være til nytte for brukerne når de foretar økonomiske beslutninger, og dette krever som regel sammenligninger i en eller annen form. Disse sammenligningene gir bedre forståelse for bedriftens inntjening og økonomiske stilling. Vi har tre grunnlag for slike sammenligninger, og disse er: 1) sammenligning med tidligere perioder, 2) sammenligning med oppsatte mål (budsjett) og 3) sammenligning med andre bedrifter (Kristoffersen, 2016, p. 440).

Ulike metoder er i bruk for analyse av regnskapsdata. De tre vanligste metodene er horisontale analyser, vertikale analyser og nøkkeltallsanalyser. Horisontale analyser ser på trendendringer fra år til år. De vertikale analysene ser på en regnskapspost i forhold til en basisstørrelse. I den sistnevnte nøkkeltallsanalysen beregnes forholdet mellom ulike poster i et regnskap (Kristoffersen, 2016, p. 441).

2.2 Finansiering

Med finansiering menes både anskaffelse og anvendelse av kapital, og en analyse av finansieringen tar utgangspunkt i sammensetningen av bedriftens eiendeler. Finansiering av eiendelene kan være både kortsiktig og langsiktig. Med langsiktig menes finansiering i form av langsiktig kapital, som langsiktig gjeld og egenkapital. Kortsiktig går på finansiering med kortsiktig gjeld og denne skal gjerne betales tilbake innen et år, i motsetning til langsiktig kapital som har lenger tilbakebetalingstid (Kristoffersen, 2016, p. 461). Innenfor finansiering

har vi valgt å se på følgende nøkkeltall: finansierungsgrad 1, arbeidskapital og langsiktig lagerfinansiering.

2.2.1 Finansierungsgrad 1

Finansierungsgrad 1 viser i hvor stor grad anleggsmidlene er langsiktig finansiert, med andre ord hvor mye som er finansiert med langsiktig gjeld og egenkapital. Denne bør være mindre enn 1, noe som sier at alle anleggsmidlene og også deler av omløpsmidlene er finansiert langsiktig (Kristoffersen, 2016, p. 462).

$$\text{Finansierungsgrad 1} = \frac{\text{Anleggsmidler}}{\text{Langsiktig kapital}}$$

2.2.2 Arbeidskapital

Arbeidskapitalen betegnes som forskjellen mellom omløpsmidler og kortsiktig gjeld. Kristoffersen (2016) peker på at denne bør være positiv. Det vil si at kapital bundet i anleggsmidler ikke er finansiert med kortsiktig gjeld. Er arbeidskapitalen negativ kan bedriften også oppleve problemer med å betale forpliktelser ved forfall (Kristoffersen, 2016, p. 239).

$$\text{Arbeidskapital} = \text{Omløpsmidler} - \text{Kortsiktig gjeld}$$

2.2.3 Langsiktig lagerfinansiering

Langsiktig lagerfinansiering angir hvor stor andel av varelageret som er langsiktig finansiert. Dersom nøkkeltallet er over 1 (eller 100 prosent), er hele lageret finansiert med langsiktig kapital (Kristoffersen, 2016, p. 462). Det er ønskelig at denne er så høy som mulig. Dette gjelder spesielt hvis man har varer på lager som ikke er likvide på kort sikt.

$$\text{Langsiktig lagerfinansiering} = \frac{\text{Arbeidskapital} * 100 \%}{\text{Varelager}}$$

2.3 Soliditet

Soliditet er nært knyttet til finansiering og sier noe om bedriftens evne til å tåle tap.

Soliditeten er knyttet til størrelsen på en bedrifts egenkapital sett i forhold til den totale kapitalen i bedriften. En analyse av soliditet benyttes til å vurdere et selskaps evne til å betale

på lang sikt. God soliditet kjennetegnes av en høy egenkapitalprosent. I tillegg er også god inntjening, sunn finansieringsstruktur og likviditet viktige momenter. En god soliditet innebærer en lav økonomisk risiko for virksomheten (Kristoffersen, 2016, pp. 465-466). Nøkkeltallene vi skal fokusere på er egenkapitalandel, gjeldsgrad og rentedekningsgrad.

2.3.1 Egenkapitalandel

Egenkapitalandelen viser hvor stor andel av en bedrifts eiendeler som er finansiert med egne midler. Den angir forholdet mellom kapital i bedriften som er investert med egne midler og den totale kapitalen. Nøkkeltallet forteller hvor mye bedriften kan tape før også gjelden vil bli påført tap. Jo større forholdstallet er, jo bedre er soliditeten. En bedrift med en lav egenkapitalandel vil ha mye gjeld. Bedriften vil da ha en større finansiell risiko. En høy egenkapitalandel kan på den andre siden føre til at avkastningen på egenkapitalen blir for lav sett opp mot eiernes krav. Det finnes ingen klare retningslinjer for hvor stor egenkapitalandelen bør være, men Kristoffersen (2016) argumenterer for at det i de fleste virksomheter vil være tilfredsstillende med en egenkapitalandel på 30-35 %. Dette avhenger imidlertid også av bransje og risiko (Kristoffersen, 2016, pp. 465-466).

$$\text{Egenkapitalandel} = \frac{\text{Egenkapital} * 100 \%}{\text{Totalkapital}}$$

2.3.2 Gjeldsgrad

Gjeldsgraden viser forholdet mellom kapital som er finansiert av utenforstående og kapital som er finansiert av eierne. Med andre ord uttrykker gjeldsgraden forholdet mellom selskapets gjeld og egenkapital. Gjeldsgraden kan uttrykkes både i prosent og i antall ganger. Sistnevnte metode blir benyttet i denne analysen. Jo lavere forholdstallet, jo mer solid vil en bedrift anses å være. Mindre gjeld betyr at en mindre del av kontantinntjeningen vil gå med til nedbetaling av renter og avdrag. En gjeldsgrad på 1 vil si at gjelden og egenkapitalen er like stor (egenkapitalandel på 50 %). Øker gjeldsgraden vil egenkapitalandelen avta og vice versa (Kristoffersen, 2016, pp. 465-466).

$$\text{Gjeldsgrad} = \frac{\text{Gjeld}}{\text{Egenkapital}}$$

2.3.3 Rentedeckningsgrad

Rentedekningsgraden forteller i hvilken grad en bedrift er i stand til å betale sine rentekostnader. Forholdstallet uttrykkes i denne analysen i antall ganger, men kan også uttrykkes i prosent. Størrelsen på rentedekningsgraden avhenger av lønnsomheten og renter på gjelden i bedriften. God lønnsomhet vil derfor føre til en høy rentedekningsgrad. Det finnes ingen generelle regler eller retningslinjer på hvor høy rentedekningsgraden bør være. Det har blitt hevdet av den bør være over 3. Et minimum er at forholdstallet bør være over 1. Er forholdstallet lavere enn 1 betyr det at ordinært resultat før skatt er negativt og at bedriften går med underskudd (Kristoffersen, 2016, pp. 467-468)

$$\text{Rentedekningsgrad} = \frac{\text{Ordinært resultat før skatt} + \text{Rentekostnader}}{\text{Rentekostnader}}$$

2.4 Likviditet

En analyse av likviditeten innebærer en kartlegging av bedriftens evne til å betale sine forpliktelser ved forfall. Regnskapsdata gir ikke alltid et riktig bilde av den økonomiske situasjonen. Det skyldes at balansen viser situasjonen kun på et bestemt tidspunkt. Altså tas det ikke hensyn til forfallstidspunkter eller bedriftens muligheter til å ta opp nye kreditter (Kristoffersen, 2016, p. 468). Her kan likviditetsanalysen være et godt supplement. Vi har valgt å se på likviditetsgrad 1 og 2, samt varelagerets omløpshastighet.

2.4.1 Likviditetsgrad 1

Likviditetsgrad 1 viser i hvor stor grad omløpsmidlene er finansiert med kortsiktig gjeld (Kristoffersen, 2016, p. 462). Det forutsettes at varebeholdningen kan bli solgt og brukt for å dekke kortsiktige forpliktelser, og verdien bør normalt være større enn 2 for å indikere at omløpsmidlene dekker kortsiktig gjeld for å møte betalingsforpliktelsene. Dette er likevel ikke vanlig i praksis. Videre brukes likviditetsgrad 1 ofte for å gi en rask indikasjon på en virksomhets kortsiktige soliditet (Visma, u.d.).

$$\text{Likviditetsgrad 1} = \frac{\text{Omløpsmidler}}{\text{Kortsiktig gjeld}}$$

2.4.2 Likviditetsgrad 2

Likviditetsgrad 2 gir en indikasjon på selskapets kortsiktige likviditet. Hvis nøkkeltallet er større enn 1, noe som er ønskelig, så vil bedriften være i stand til å betale alle sine kortsiktige forpliktelser (Visma, u.d.). I denne formelen ønsker man kun å inkludere de mest likvide omløpsmidlene i telleren, altså er likviditetsgrad 2 i grunn likviditetsgrad 1 korrigert for de ikke-likvide omløpsmidlene. Med ikke-likvide omløpsmidler menes omløpsmidler som ikke kan gjøres om til likvider i løpet av ett kvartal (Finansleksikon, u.d.). Dette innebærer at varelageret trekkes ut av omløpsmidlene.

$$\text{Likviditetsgrad 2} = \frac{\text{Mest likvide omløpsmidler}}{\text{Kortsiktig gjeld}}$$

2.4.3 Varelagerets omløpshastighet

Varelagerets omløpshastighet vil si den tiden det tar fra en vare er kjøpt inn, til den er solgt. Lav omløpshastighet betyr økt varelager i bedriften. Det er ønskelig med høy omløpshastighet, da varelageret kan være en av de mest kapitalkrevende eiendelene. Omløpshastigheten til varelageret henger sammen med kredittiden til kunder. Altså; jo høyere omløpshastighet, desto mindre er kredittiden til kundene. Lav kredittid vil si at det er mindre av kapitalen som er bundet i eiendeler til enhver tid, noe som igjen reduserer kapitalbehovet (Kristoffersen, 2016, p. 472).

$$\text{Varelagerets omløpshastighet} = \frac{\text{Varekostnad}}{\text{Gjennomsnittlig varelager}}$$

2.5 Lønnsomhet

Lønnsomhet sier noe om en bedrift sin evne til å skape overskudd. For at en bedrift skal være lønnsom må inntekten være større enn kostnadene. Dette er på sikt avgjørende for bedriftens eksistens. En bedrift som ikke er lønnsom vil ikke evne å overholde forpliktelsene sine og ende med konkurs. Tilstrekkelig lønnsomhet er i tillegg nødvendig for at eiere og eventuelle investorer skal være interessert i å skyte inn ny egenkapital i bedriften (Kristoffersen, 2016, p. 450). Et tilfredsstillende overskudd er selve fundamentet for en virksomhets videre eksistens (Sending, 2013, p. 389). Analyse av lønnsomhet utgjør hovedvekten av analysekapitlet. Nøkkeltall som blir analysert og kommentert for å belyse problemstillingen er

totalkapitalrentabilitet, resultatgrad, totalkapitalens omløpshastighet, egenkapitalrentabilitet før og etter skatt, bruttofortjenesteprosent, omsetning per lønnskroner og driftsmargin.

2.5.1 Totalkapitalrentabilitet

Totalkapitalrentabiliteten er et lønnsomhetsmål for den totale kapitalen i bedriften. Nøkkeltallet måler en bedrifts avkastning på den samlede kapitalen som er bundet i bedriften. Størrelsen viser en bedrifts effektivitet når det gjelder forvaltningen av egenkapital og fremmedkapital (Kristoffersen, 2016, p. 454). Totalkapitalrentabiliteten er et hyppig brukt resultatmål i og med at det tar for seg de ulike elementene ved lønnsomhet, nemlig inntekter, kostnader og investeringer.

I tillegg egner totalkapitalrentabiliteten seg til å sammenligne flere bedrifter i og med at nøkkeltallet tar hensyn til størrelsen på totalkapitalen. Totalkapitalrentabiliteten beregnes av ordinært resultat før kostnadene som er knyttet til lånefinansieringen er trukket fra. Bruk av gjennomsnittlig totalkapital i neveren gir et mer rettvissende bilde på lønnsomheten enn ved å kun bruke utgående balanse. Grunnen til dette er at driftsresultatet genereres gjennom hele året. Ved å kun se på utgående balanse vil dette blant annet straffe bedrifter som i løpet av et år har gjennomført investeringer som enda ikke har gitt avkastning (Olsen, 2020).

I hvilken grad totalkapitalrentabiliteten til en bedrift er tilfredsstillende må avgjøres ut fra virksomheten til bedriften. Et minimum er at avkastningen ikke bør være lavere enn risikofri rente pluss et risikotillegg. Ifølge Kristoffersen (2016, p. 454) er en totalkapitalrentabilitet på over 10 % regnet som god.

$$\text{Totalkapitalrentabilitet} = \frac{(\text{Driftsresultat} + \text{finansinntekter}) * 100 \%}{\text{Gjennomsnittlig totalkapital}}$$

2.5.2 DuPont-modellen

DuPont-modellen ble utviklet i et amerikansk selskap med navnet DuPont i årene før første verdenskrig. Hensikten med modellen er å få innsikt i hva som avgjør avkastningen på investert kapital i bedriften. Totalkapitalrentabiliteten dekomponeres i totalkapitalens omløpshastighet og resultatgrad (Kristoffersen, 2016, p. 486).

$$\text{Totalkapitalrentabilitet} = \text{Resultatgrad} * \text{Totalkapitalens omløpshastighet}$$

Resultatgraden viser hvor mye som er tjent på hver krone som er omsatt i perioden. Størrelsen uttrykkes i prosent, og kan forbedres ved tiltak som øker driftsresultat mot omsetningen (Kristoffersen, 2016, p. 484).

$$\text{Resultatgrad} = \frac{\text{Driftsresultat} + \text{finansinntekter}}{\text{Driftsinntekter (omsetning)}}$$

Totalkapitalens omløpshastighet forteller hvor effektivt bedriften utnytter den bundne kapitalen i bedriften. En høy verdi på denne størrelsen tilsier at eiendelene i brukes aktivt til å skape inntekter. Totalkapitalens omløpshastighet forbedres ved å øke inntekter eller redusere bunden kapital. Den fremheves som en bransjeavhengig størrelse (Kristoffersen, 2016, p. 484).

$$\text{Totalkapitalens Omløpshastighet} = \frac{\text{Driftsinntekter}}{\text{Gjennomsnittlig totalkapital}}$$

2.5.3 Egenkapitalrentabilitet før & etter skatt

Egenkapitalrentabilitet viser avkastningen på eiernes investeringer i bedriften, og anses dermed som mest interessant for eierne/ aksjeinnehavere. Størrelsen kan gjerne brukes til å rangere flere bedrifter i tilfeller der en investor er interessert i å kjøpe nye aksjer eller eierandeler. For å vite hvor stor andel av egenkapitalen som tilfaller netto resultat, brukes gjerne egenkapitalrentabilitet etter skatt mest (Kristoffersen, 2016, p. 456).

$$\text{Egenkapitalrentabilitet etter skatt} = \frac{\text{Ordinært resultat} * 100 \%}{\text{Gjennomsnittlig egenkapital}}$$

Grunnen til at man bruker gjennomsnittlig egenkapital og ikke kun egenkapital ved årets utgang er fordi det å ta hensyn til egenkapital ved periodens begynnelse gir et bedre bilde av de årlige endringene i denne størrelsen (Olsen, 2020).

Egenkapitalrentabilitet før skatt kan være nyttig å bruke i tilfeller der man ikke ønsker å ta hensyn til de årlige forskjellene i skattesats.

$$\text{Egenkapitalrentabilitet før skatt} = \frac{\text{Ordinært resultat før skatt} * 100 \%}{\text{Gjennomsnittlig egenkapital}}$$

2.5.4 Bruttofortjeneste i prosent

Bruttofortjenesten viser hvor mye en bedrift har tjent på salget sitt før det tas hensyn til bedriftens øvrige kostnader. Nøkkeltallet er kun relevant i handelsbedrifter. Tallstørrelsen er definert som differansen mellom salgsinntekt og varekostnad. Bruttofortjenesteprosenten uttrykker differansen mellom salgspris og varekostnad i prosent av salgsinntekten. Nøkkeltallet sier dermed noe om hvor mye en bedrift sitter igjen med av hver salgskrone til å dekke de faste kostnadene og eventuell fortjeneste. Bruttofortjenesteprosenten varierer både fra bransje til bransje, og også mellom butikkjeder innenfor samme bransje. I lavprisbutikker innenfor matvarehandel er bruttofortjenesten ofte ikke høyere enn 15-17 % (Kristoffersen, 2016, pp. 451-452).

$$\text{Bruttofortjeneste i \%} = \frac{(\text{Salgsinntekt} - \text{Varekostnad}) * 100 \%}{\text{Salgsinntekt}}$$

2.5.5 Omsetning per lønnskrone

Omsetning per lønnskrone er et nøkkeltall som viser hvor mye bedriften omsetter sett i forhold til lønnskostnadene. Forholdstallet er et mål på hvor god en bedrift er til å generere inntekter. Det viser hvor mye inntekt man har per krone som er brukt på lønninger og egner seg derfor som et mål på effektiviteten i en bedrift. Nøkkeltallet forteller omtrent det samme som omsetning per ansatt, men tar utgangspunkt i lønnskostnadene istedenfor antall ansatte i bedriften (Proff forvalt, u.d.).

Omsetning per lønnskrone er på mange måter et bedre mål på for eksempel effektivitet enn det omsetning per ansatt er. Dette skyldes at sistnevnte kan ha mye støy blant annet i form av ansatte i deltidsstillinger, noe som er utbredt i dagligvarebransjen.

$$\text{Omsetning per lønnskrone} = \frac{\text{Sum driftsinntekter}}{\text{Lønnskostnader}}$$

2.5.6 Driftsmargin

Driftsmarginen er forholdet mellom driftsresultat og omsetning. Den angir hvor mye en bedrift har tjent på driften før det tas hensyn til finansielle inntekter og kostnader (renter og skatt). Driftsmarginen kan gi en god indikasjon på lønnsomheten i en bedrift. En høy driftsmargin tilsier at bedriften tjener mye per krone som omsettes. Nøkkeltallet er imidlertid

mest nyttig som et mål på lønnsomhet når man sammenligner konkurrerende bedrifter og studerer utviklingen over flere år. Det er ingen klare retningslinjer på hvor stor driftsmarginen bør være da den varierer mellom ulike bransjer. Det gjør at det isolert sett er krevende å vurdere om en gitt verdi er god eller dårlig. I lavprisbutikker innenfor matvarehandel kan driftsmarginen ofte være så lav som 2-3 % (Kristoffersen, 2016, p. 452).

$$\text{Driftsmargin} = \frac{\text{Driftsresultat} * 100 \%}{\text{Driftsinntekter}}$$

2.6 Lorentz-kurven

Lorentz-kurven er et grafisk verktøy utviklet av Max Otto Lorenz i 1905 (Wikipedia, 2021). Kurven måler skjevhet i inntekt. Diagrammet består av en diagonal som viser fordelingen dersom alle kunder bidrar med like stor inntekt. Den buede kurven er Lorentz-kurven og viser hvordan inntektene faktisk fordeler seg.

Kundene sorteres etter stigende inntekt. Jo større arealet mellom diagonalen og Lorentz-kurven er, jo større er ulikheten i inntekten mellom kundene. Kurveforløpet til Lorentz-kurven blir sammenfallende med diagonalen hvis samtlige av enhetene som måles genererer lik inntekt. Det er viktig å påpeke at Lorentz-kurven kun måler skjevhet i inntektene. Kurven sier ingenting om lønnsomheten til enhetene (Olsen, 2021).

Kapittel 3: Metode

I dette kapitlet tar vi for oss de metodiske valgene som er gjort i utarbeidelsen av oppgaven. Vi har tatt utgangspunkt i Jacobsen (2015). Her ser vi nærmere på valg av problemstilling, undersøkelsesdesign og datainnsamlingsmetode. Til slutt i kapitlet gjøres en vurdering av vår undersøkelses validitet og reliabilitet.

3.1 Problemstilling

Problemstillingen skal avgrense det undersøkelsen skal fokusere på (Jacobsen, 2015, p. 72).

Problemstillingen vi har valgt lyder som følger:

«Hvordan har lønnsomheten til Bergseng Drift AS utviklet seg i perioden 2016-2020, og hva er mulige årsaker til denne utviklingen?»

Problemstillingen legger føringer for hvordan oppgaven skal utformes, og hva den skal svare på. Ofte er også problemstillingen gjenstand for kontinuerlig endring i løpet av undersøkelsesprosessen, men den skal først og fremst rettlede oppgavens fokus. Det vil si at ved å velge en problemstilling, velger man bort ikke-relevant informasjon (Jacobsen, 2015, p. 72). Vårt fokus er lagt på årene 2016-2020, i den hensikt å kartlegge utviklingen i lønnsomhet for denne perioden. Dette femårsfokuset gjør at vi ikke nødvendigvis ser den overordnede utviklingen som en analyse over en lengre periode ville gitt.

Ved å snevre inn antall år har vi også økt vår mulighet til å fokusere på ikke bare utviklingen i seg selv, men også de bakenforliggende årsakene til at utviklingen har vært som den har vært. Problemstillingen vår anses ikke som for bred, og er relativt konkretisert og klar.

Den første delen av problemstillingen viser hvilket tema oppgaven skal inn på. Vi får altså fort vite at det er lønnsomhet det i all hovedsak skal dreie seg om. Det er verdt å nevne at begrepet lønnsomhet kan være gjenstand for en viss subjektiv fortolkning. Vi har i denne oppgaven tolket begrepet i den forstand at det i hovedsak dreier seg om analyse av resultatmessige størrelser, men med et nødvendig innspill av analyse fra emner som finansiering, soliditet og likviditet.

Den andre delen av problemstillingen sier noe om hvilke år vi skal se utviklingen opp mot. Den har dermed en sentral rolle i å avgrense omfanget av relevant informasjon.

3.2 Undersøkellesdesign

Valg av undersøkelsesdesign vil ha store konsekvenser for undersøkelsens gyldighet. Spørsmål om en undersøkelses gyldighet vil først og fremst knyttes til forholdene intern gyldighet og ekstern gyldighet (Jacobsen, 2015, p. 89). Det er verdt å nevne at ekstern gyldighet, også kalt generalisering, ikke er et mål med denne undersøkelsen. Vi ønsker heller at undersøkelsen skal være internt gyldig for bedriften.

Vår undersøkelse sammenfaller med det Jacobsen (2015) beskriver som en enkeltcase-studie. Her går forskerne dypt og intensivt inn i en organisasjon eller noe annet som er klart avgrenset i tid og rom. Tilnærmingen gir god innsikt og gjennom avgrensning kan man få en detaljert og «virkelighetsnær» beskrivelse. Videre sier Jacobsen (2015) at casestudier er godt egnet til å beskrive hvordan spesielle resultater produseres. Enkeltcase-studier har også klare begrensninger i form av at de vanskeliggjør generalisering (Jacobsen, 2015, pp. 99-100). Skal man kunne generalisere må man sammenligne resultater med andre «caser», noe som kan være vanskelig i dette tilfellet.

Begrensningen i tid og rom gjør vi ved å fastsette at det kun er årene 2016-2020 vi tar for oss i denne undersøkelsen. Grunnen til at vi valgte disse årene er at vi ønsket å analysere mest mulig dagsrelevant informasjon. Dette gjør vi ved å ta utgangspunkt i fjoråret (2020), for i tillegg å ta med tidligere år slik at vi får innblikk i utviklingen de senere årene. Ettersom vi ser på en periodevis utvikling, kan vi også regne denne studien som en tidsseriestudie.

3.3 Innsamling av data

Det finnes to hovedtilnærminger til datainnsamling. Den kvalitative tilnærmingen fokuserer i all hovedsak på data i form av ord (Jacobsen, 2015, p. 145). Den kvantitative fokuserer på data i form av tall (Jacobsen, 2015, p. 251). Metodene kan også anvendes om hverandre, i form av såkalt metodetriangulering, men i denne oppgaven er det i stor grad bare den kvantitative tilnærmingen som benyttes. Det er verdt å nevne at det i analysen diskuteres rundt de tallmessige størrelsene ved bruk av kvalitative og forklarende argumenter.

Balanse- og regnskapstall for Bergseng Drift AS er tilsendt fra bedriften. Dette er gjennomarbeidede årsregnskap og de er dermed sekundærdata. I tillegg har vi fått tilsendt avdelingsregnskap for de ulike Kiwi-butikkene som driftes av selskapet. Vi har foretatt valg angående hvilke tall som er mest relevante, i den hensikt å få analysert lønnsomheten grundig.

Dette innebærer tall fra emner som finansiering, likviditet, soliditet og ikke minst lønnsomhet. I tillegg gjennomfører vi en slags intern «benchmark»-prosess der de forskjellige avdelingene (Kiwi-butikkene) settes opp mot hverandre hva angår resultatmessige tall.

3.4 Validitet og reliabilitet

Validitet og reliabilitet er sentrale størrelser å evaluere når man skal vurdere undersøkelsen (Jacobsen, 2015, p. 351). Det kan finnes trekk ved prosesser i undersøkelsen som har påvirket resultatene og dermed gjort funnene ugyldig og upålitelige. En annen sentral faktor er at det må være dekning i dataene våre til å trekke de slutningene vi har gjort. Potensielle mangler her kan være med på å svekke gyldigheten til undersøkelsen.

Gode undersøkelser skal være gyldige (valide) og til å stole på (reliable). Den interne gyldigheten til de kvantitative studiene er gjerne knyttet til om måleapparatene måler det vi ønsker. Dette kalles for begrepsmessig gyldighet. Den ytre gyldigheten er knyttet til hvorvidt funnene i undersøkelsen kan generaliseres videre (Jacobsen, 2015, p. 351). Det er ikke et mål for oss å generalisere resultatene i denne oppgaven. Vurdering av ekstern gyldighet vil derfor ikke være aktuelt.

Våre data er som nevnt tilsendte årsrapporter og avdelingsregnskap fra 2016 til 2020. Tallene våre kommer fra primærkilden. Dette er sekundærtall som brukes for å estimere bedriftens økonomiske situasjon i dag. Årsrapportene er i tillegg kvalitetssikret av revisorer i Deloitte og PwC, noe som er med på å styrke gyldigheten i datamaterialet vi er tilsendt.

Når det gjelder undersøkelsens pålitelighet omhandler det om det er trekk ved selve undersøkelsen som har skapt de resultatene vi har kommet frem til (Jacobsen, 2015, p. 241). I vår undersøkelse er det en rekke momenter som kan ha påvirket gyldigheten. Hovedsakelig kan disse manglene oppstå rundt unøyaktig registrering av data i tabeller og feilaktig formelbruk. Det kan også tenkes at vi har ekskludert viktige tallstørrelser fra analysekapittelet, slik at analysen har blitt feilaktig. Nøkkeltallene er derimot ikke valgt tilfeldig og anses å være relevante for konteksten. Vi har gjennomført interne kvalitetssikringstiltak som kryssjekk av formler og utregninger for å støtte opp under påliteligheten til undersøkelsen vår.

Et sentralt tiltak for å styrke oppgavens validitet og reliabilitet er benchmarking. Dette vil si å sammenligne Bergseng Drift AS med andre selskap(er) som opererer i samme virksomhet. Når man skal benytte seg av benchmarking er det ønskelig å finne andre bedrifter som er like

på mange punkter og dermed sammenlignbare. Vi har gjort en del undersøkelser rundt dette, og kommet fram til å ekskludere benchmarking i analysen. Det skyldes kort og godt at vi ikke har funnet noen bedrifter som vi anser som sammenlignbare nok og som kan tilføre oppgaven ytterligere verdi.

Kapittel 4: Analyse og diskusjon

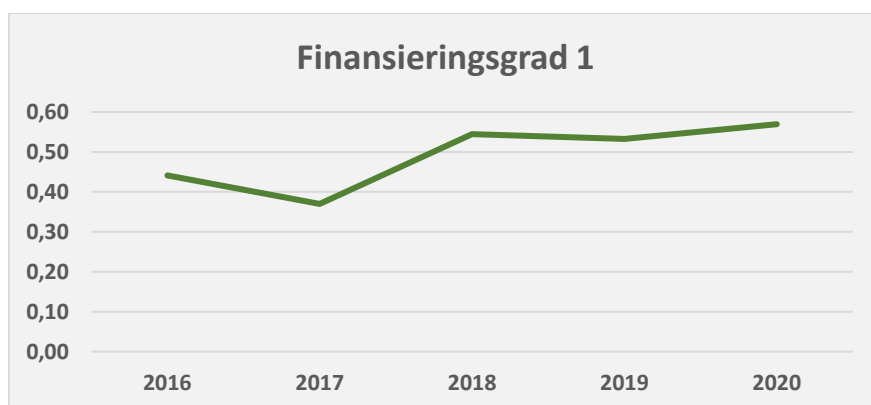
Analysekapittelet er hoveddelen av oppgaven. Nøkkeltall fra teoridelen presenteres sammen med tabeller og figurer, med en påfølgende analyse for hvert nøkkeltall. I analysen av selskapet har vi valgt å fokusere på sentrale elementer innenfor lønnsomhetsanalyse som finansiering, soliditet, likviditet og lønnsomhet. Vi har også rettet fokus mot sammenligning av avdelinger, da vi anså det som interessant å sette de fem butikkene opp mot hverandre hva angår resultatmessige størrelser. Diskusjonen rundt tallene gjøres under hver figur.

4.1 Finansiering

4.1.1 Finansieringsgrad 1

	2016	2017	2018	2019	2020
Anleggsmidler	kr 13 941 972	kr 11 514 418	kr 23 272 583	kr 20 517 534	kr 22 439 573
Langsiktig gjeld	kr 9 770 000	kr 6 950 000	kr 15 950 000	kr 11 900 000	kr 9 100 000
Egenkapital	kr 21 812 435	kr 24 178 305	kr 26 783 205	kr 26 644 735	kr 30 299 661
Finansieringsgrad 1	0,44	0,37	0,54	0,53	0,57

Tabell 1: Finansieringsgrad 1

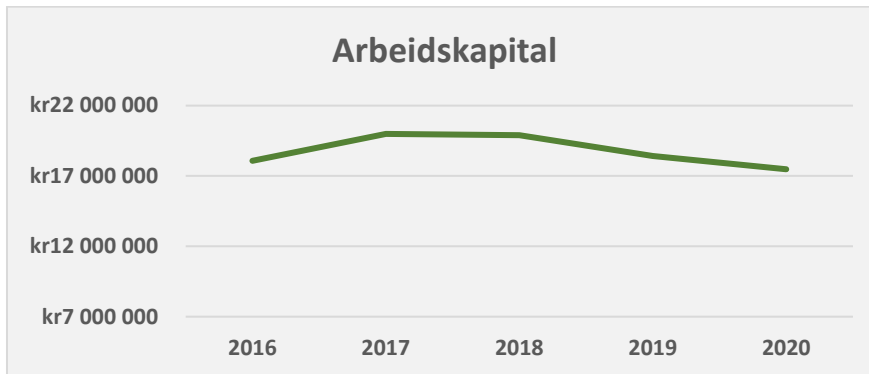
Figur 1: Finansieringsgrad 1

Finansieringsgrad 1 viser hvor stor andel av anleggsmidlene som er finansiert med egenkapital og langsiktig gjeld, som nevnt i teorikapitlet. Her ser vi at tallet var på 0,44 i 2016 og sank litt til 2017, før det igjen har stabilisert seg på litt over 0,50 i 2018 til 2020. Vi ser også at det fra 2017 til 2018 har vært en betydelig økning i anleggsmidler, samtidig som også langsiktig gjeld har økt. Dette skyldes betydelige investeringer i forbindelse med nyetablering finansiert delvis med opptak av langsiktig gjeld. Utviklingen i perioden er relativt stabil for bedriften, og indikerer en sunn finansieringsstruktur. Dette skyldes at samtlige anleggsmidler og også deler av omløpsmidlene er langsiktig finansiert.

4.1.2 Arbeidskapital

	2016	2017	2018	2019	2020
Omløpsmidler	kr 57 621 063	kr 57 781 197	kr 60 024 319	kr 69 479 567	kr 68 872 962
Kortsiktig gjeld	kr 39 543 154	kr 37 792 471	kr 40 133 028	kr 51 048 989	kr 51 396 846
Arbeidskapital	kr 18 077 909	kr 19 988 726	kr 19 891 291	kr 18 430 578	kr 17 476 116

Tabell 2: Arbeidskapital

Figur 2: Arbeidskapital

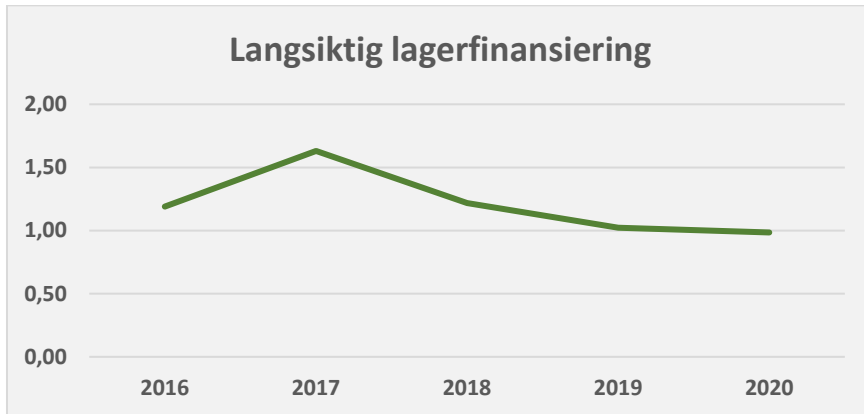
Kravet til arbeidskapitalen er at den skal være positiv, noe som sier at omløpsmidlene er større enn den kortsiktige gjelden. Dette er oppfylt med god margin i hele perioden.

Arbeidskapitalen har gått opp fra 2016 til 2017, og så ned igjen fram til 2020. Oppgangen til 2017 skyldes nedgang i kortsiktig gjeld dette året. En av årsakene til nedgangen er at det ble tatt ut én million mindre i utbytte i 2017. I 2019 er nedgangen i arbeidskapital forårsaket av at kortsiktig gjeld økte med mer enn omløpsmidlene. Dette skyldes blant annet at leverandørgjelden har økt i forbindelse med økt omsetning, og at utbytte har økt med seks millioner. Lavere arbeidskapital i 2020 skyldes nedgang i omløpsmidler hovedsakelig grunnet reduksjon i varelager og fordringer.

4.1.3 Langsiktig lagerfinansiering

	2016	2017	2018	2019	2020
Arbeidskapital	kr 18 077 909	kr 19 988 726	kr 19 891 291	kr 18 430 578	kr 17 476 116
Varelager (lager av varer og annen beholdning)	kr 15 191 422	kr 12 258 711	kr 16 336 813	kr 18 031 583	kr 17 743 138
Langsiktig lagerfinansiering	1,19	1,63	1,22	1,02	0,98

Tabell 3: Langsiktig lagerfinansiering

Figur 3: Langsiktig lagerfinansiering

Langsiktig lagerfinansiering forteller hvor mye av varelageret som er langsiktig finansiert. Vi ser at det er en oppgang fra 2016 til 2017, for så å bli en jevn nedgang fra 2017 til 2020. Oppgangen i 2017 skyldes at avviklingen av avdeling Mesna gjorde at man oppnådde en lavere kapitalbinding i varebeholdningen. I 2018 økte kapitalbindingen i varelageret i forbindelse med etableringen av avdeling Nordre Ål. Nøkkeltallet har en tendens til å variere fra bransje til bransje, og det gir mening at den potensielt er lavere i dagligvarebransjen enn for andre bransjer. Vi ser at tallstørrelsen er over 1 fram til 2020. Er den over 1 tilsier dette at varelageret i sin helhet er finansiert langsiktig. Dette er fordelaktig for bedriften. Det kan være viktig for bedriften å være oppmerksom på den nedadgående trenden i nøkkeltallet.

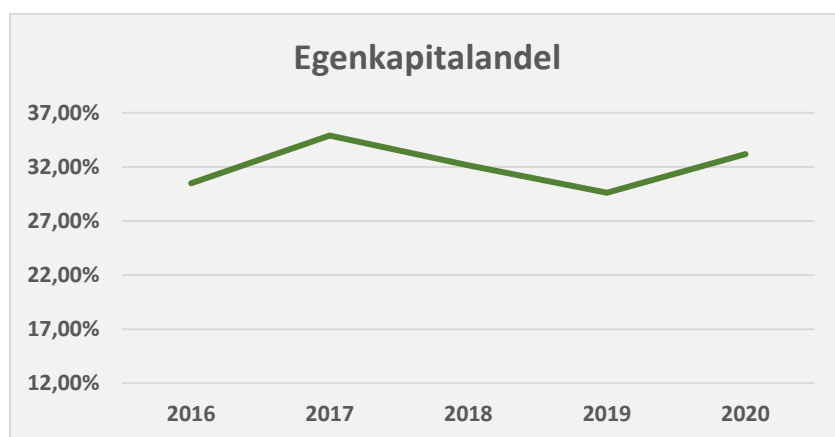
4.2 Soliditet

I soliditetsdelen av analysekapittelet ønsker vi å se nærmere på egenkapitalandel, gjeldsgrad og rentedekningsgrad.

4.2.1 Egenkapitalandel

	2016	2017	2018	2019	2020
Egenkapital	kr 21 812 435	kr 24 178 305	kr 26 783 205	kr 26 644 735	kr 30 299 661
Totalkapital	kr 71 563 035	kr 69 295 615	kr 83 296 602	kr 89 997 100	kr 91 312 535
EK-andel	30,48 %	34,89 %	32,15 %	29,61 %	33,18 %

Tabell 4: Egenkapitalandel

Figur 4: Egenkapitalandel

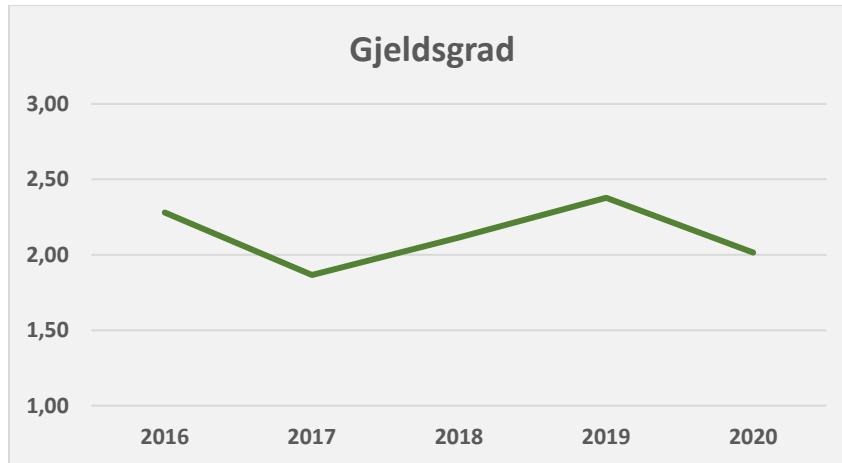
Egenkapitalandelen til Bergseng Drift AS har holdt seg ganske stabilt på rundt 30 % i perioden 2016- 2020. Vi bemerker oss en liten oppgang til rundt 35 % i 2017, for så å se en gradvis nedgang de neste to årene mot nivået fra 2017 men med en oppgang i 2020.

Tallstørrelsen sier oss noe om hvor stor andel av eiendelene som er finansiert med egne midler. I perioden ser vi også at totalkapitalen har økt fra 71 millioner til rundt 90 millioner, samtidig som egenkapitalen har økt fra 21 millioner til litt over 30 millioner. Økningen i totalkapital skyldes i hovedsak økning i gjeld, med en økning fra syv millioner i langsiktig gjeld i 2017 til litt under 16 millioner i 2018. Kortsiktig gjeld har også økt med litt under tre millioner samtidig som opptjent egenkapital har økt med rundt to og en halv million fra 2017 til 2018. Økningen i egenkapital i 2020 skyldes at annen egenkapital økte fra ca. 17 millioner i 2019 til 20,5 millioner.

4.2.2 Gjeldsgrad

	2016		2017		2018		2019		2020	
Gjeld	kr	49 750 600	kr	45 117 310	kr	56 613 697	kr	63 352 365	kr	61 012 875
Egenkapital	kr	21 812 435	kr	24 178 305	kr	26 783 205	kr	26 644 735	kr	30 299 661
Gjeldsgrad		2,28		1,87		2,11		2,38		2,01

Tabell 5: Gjeldsgrad

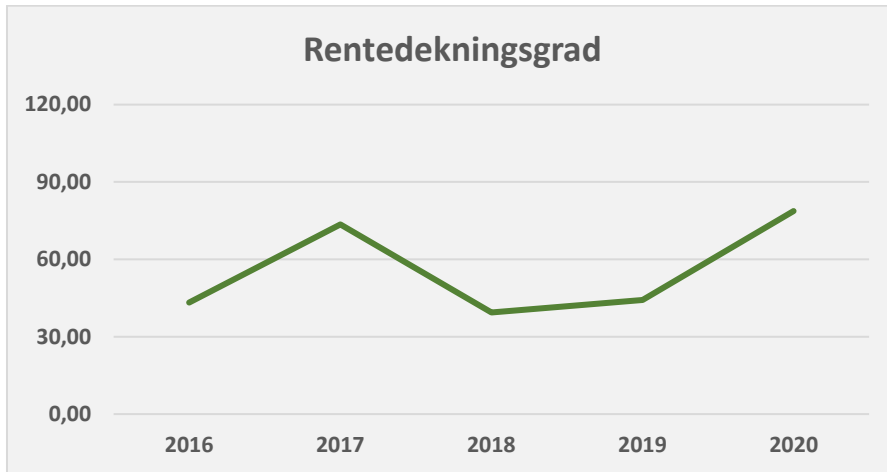
Figur 5: Gjeldsgrad

Her ser vi at gjeldsgraden går ned fra 2016 til 2017 før den stiger fra 2017 til 2019. I 2020 har den igjen gått ned. Dette gir mening sett opp mot egenkapitalandelen som vi så på ovenfor. En stigende gjeldsgrad indikerer synkende egenkapitalandel og motsatt, noe som stemmer med figur 4. Den mest betydelige endringen i gjeldsgrad skjer fra 2017 til 2019. I 2018 skyldes endringen, som nevnt, hovedsakelig et stort opptak av langsiktig gjeld. En økning i gjeldsgrad er isolert sett ikke fordelaktig, men det må ses i sammenheng med situasjonen. Økt gjeldsoptak skyldes at bedriften i 2018 gjennomførte store investeringer i en ny butikk, noe som igjen har ført til økt omsetning. I 2019 skyldes oppgangen en økt leverandørgjeld og et større utbytte.

4.2.3 Rentedeckningsgrad

	2016	2017	2018	2019	2020
Ordinært resultat før skatt	kr 18 504 457	kr 18 851 443	kr 18 913 956	kr 22 870 625	kr 27 730 385
Finanskostnader (annen rentekostnad)	kr 438 042	kr 259 997	kr 492 430	kr 528 564	kr 356 785
Ord res før skatt + finanskostnader	kr 18 942 499	kr 19 111 440	kr 19 406 386	kr 23 399 189	kr 28 087 170
Rentedekningsgrad	43,24	73,51	39,41	44,27	78,72

Tabell 6: Rentedeckningsgrad

Figur 6: Rentedeckningsgrad

Rentedekningsgraden forteller noe om i hvilken grad en bedrift er i stand til å betale sine rentekostnader. Bergseng Drift AS har en særdeles god rentedeckningsgrad og er i meget god stand til å betale sine rentekostnader. Dette skyldes at lønnsomheten i bedriften er svært god. Tallstørrelsen ligger langt over normtallet på 3 som Kristoffersen (2016) opererer med.

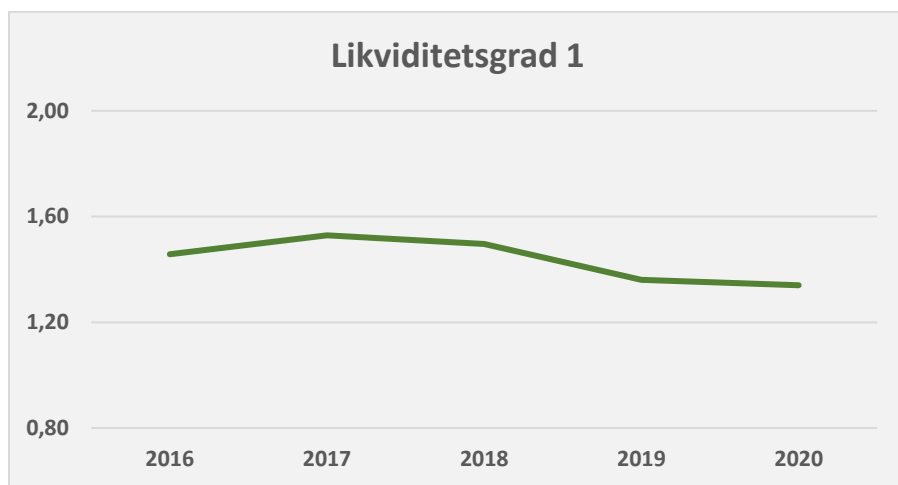
4.3 Likviditet

Under likviditetsdelkapittelet ser vi på likviditetsgrad 1 og 2 samt varelagerets omløpshastighet.

4.3.1 Likviditetsgrad 1

	2016	2017	2018	2019	2020
Omløpsmidler	kr 57 621 063	kr 57 781 197	kr 60 024 319	kr 69 479 567	kr 68 872 962
Kortsiktig gjeld	kr 39 543 154	kr 37 792 471	kr 40 133 028	kr 51 048 989	kr 51 396 846
Likviditetsgrad 1	1,46	1,53	1,50	1,36	1,34

Tabell 7: Likviditetsgrad 1

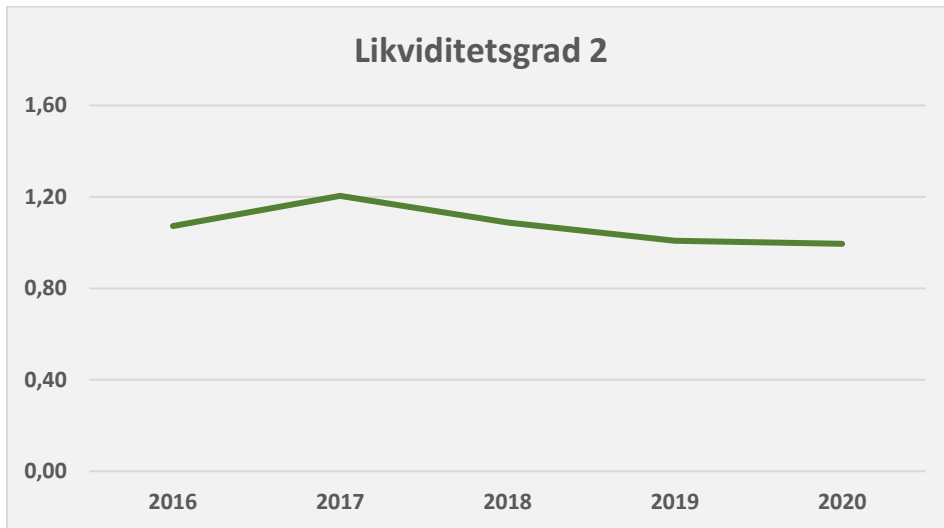
Figur 7: Likviditetsgrad 1

Likviditetsgrad 1 sier noe om hvor mye av omløpsmidlene som er finansiert av kortsiktig gjeld. Det overhengende målet er at bedriften skal være i stand til å betale forpliktelsene sine etter hvert som de forfaller. Likviditetsgrad 1 for Bergseng Drift AS synker fra 1,46 til 1,34 i løpet av perioden 2016-2020. Vi ser at den kortsiktige gjelden har steget med rundt en halv million kroner mer enn det omløpsmidlene har gjort i perioden. Økningen i kortsiktig gjeld fra 2018 til 2019 skyldes en økning på i underkant av fire millioner i leverandørgjeld og seks millioner i utbytte. Økningen i omløpsmidler skyldes en økning i bankinnskudd og kontanter på åtte millioner samt en økning i lager av varer på i underkant av to millioner. Bevegelsene i kortsiktig gjeld i kombinasjon med endringer i omløpsmidler fører til at likviditetsgrad 1 synker til 1,34. Den nedadgående trenden er noe det kan være aktuelt for bedriften å følge nøye med på.

4.3.2 Likviditetsgrad 2

	2016	2017	2018	2019	2020
Omløpsmidler - varelager	kr 42 429 641	kr 45 522 486	kr 43 687 506	kr 51 447 984	kr 51 129 824
Kortsiktig gjeld	kr 39 543 154	kr 37 792 471	kr 40 133 028	kr 51 048 989	kr 51 396 846
Likviditetsgrad 2	1,07	1,20	1,09	1,01	0,99

Tabell 8: Likviditetsgrad 2

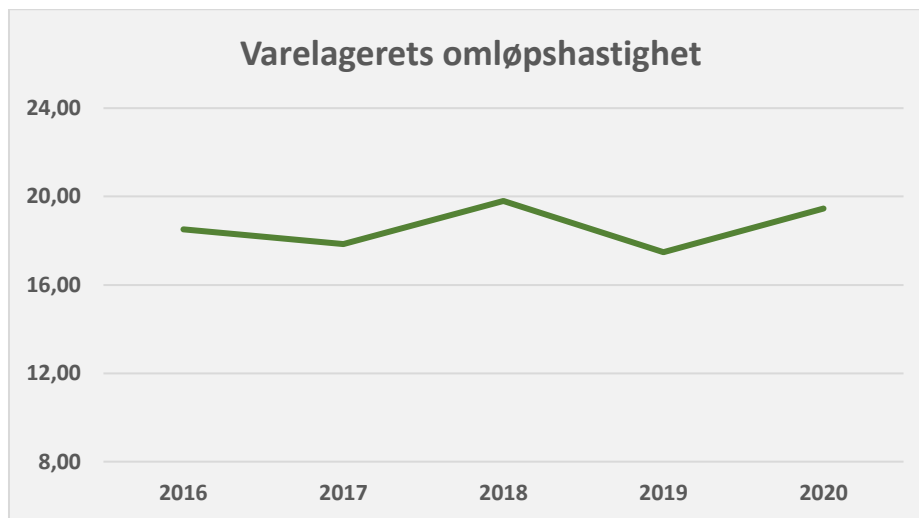
Figur 8: Likviditetsgrad 2

Likviditetsgrad 2 tar for seg omløpsmidlene korrigert for varelager, slik at man kun sitter igjen med de mest likvide midlene; omløpsmidlene. Vi ser at likviditetsgrad 1 og 2 følger utviklingen til hverandre. Trenden er at topp-punktet nås i 2017, deretter går det ned fra 2018 til 2020. Grunnen til at det går såpass mye ned fra 2017 til 2018 er at omløpsmidlene reduseres samtidig som kortsiktig gjeld øker. Fra 2018 til 2019 er det en svakere økning i omløpsmidler enn tilfellet er for kortsiktig gjeld, og derfor fortsetter tallstørrelsen å synke. Likviditetsgrad 2 er gjennomgående høy i perioden. Det er kun i 2020 at tallstørrelsen er under 1, normtallet som Kristoffersen (2016) viser til.

4.3.3 Varelagerets omløpshastighet

	2016	2017	2018	2019	2020
Varekostnad	kr 255 172 658	kr 245 026 683	kr 283 073 384	kr 300 386 348	kr 348 028 252
Varelager IB	kr 12 375 471	kr 15 191 422	kr 12 258 711	kr 16 336 813	kr 18 031 583
Varelager UB	kr 15 191 422	kr 12 258 711	kr 16 336 813	kr 18 031 583	kr 17 743 138
Gjennomsnittlig varelager	kr 13 783 447	kr 13 725 067	kr 14 297 762	kr 17 184 198	kr 17 887 361
Varelagerets omløpshastighet	18,51	17,85	19,80	17,48	19,46

Tabell 9: Varelagerets omløpshastighet

Figur 9: Varelagerets omløpshastighet

En interessant likviditetsstørrelse for bedrifter som opererer i dagligvarebransjen er hastigheten på varer i omløp. Det er naturligvis grunn til å tro at denne er relativt høy for bransjen, da dagligvarer som regel har/ bør ha kort tid på lager.

Varelagerets omløpshastighet sier noe om hvor lang tid det tar fra en vare kommer på lager, til den er solgt. Høy omløpshastighet tilsier at varer ikke blir liggende lenge på lager, noe som isolert sett er positivt da høy lagringstid ofte er forbundet med høye kostnader. Vi ser at det i 2016 er en omløpshastighet på 18,51. I 2017 gikk den litt ned før den igjen gikk opp i 2018, for så å treffe bunnpunktet for perioden i 2019. Grunnen til dette er at gjennomsnittlig varelager har gått opp fra 2018 til 2019 som følge av at en ny avdeling ble etablert. Økningen i gjennomsnittlig varelager er ikke like stor mellom de andre årene som fra 2018 til 2019. I 2020 har omløpshastigheten igjen steget. Det skyldes utelukkende den økte varekostnaden. Økt varekostnad må ses i sammenheng med økt omsetning.

4.4 Lønnsomhet

Lønnsomhetsbegrepet er sentralt i vår problemstilling og vil derfor også naturligvis utgjøre en sentral del av analysekapittelet vårt. Først begynner vi med driftsresultatets utvikling for å få et helhetlig bilde av utviklingen i perioden, før vi dykker dypere i sentrale nøkkeltall hva angår lønnsomhet.

4.4.1 Driftsresultatsutvikling

	2016	2017	2018	2019	2020
Driftsinntekter	kr 334 773 189	kr 322 236 287	kr 370 015 200	kr 394 232 351	kr 449 968 429
Driftskostnader	kr 316 062 437	kr 303 370 264	kr 350 897 643	kr 371 281 916	kr 422 176 173
Driftsresultat	kr 18 710 752	kr 18 866 023	kr 19 117 557	kr 22 950 435	kr 27 792 256

Tabell 10: Driftsresultatsutvikling

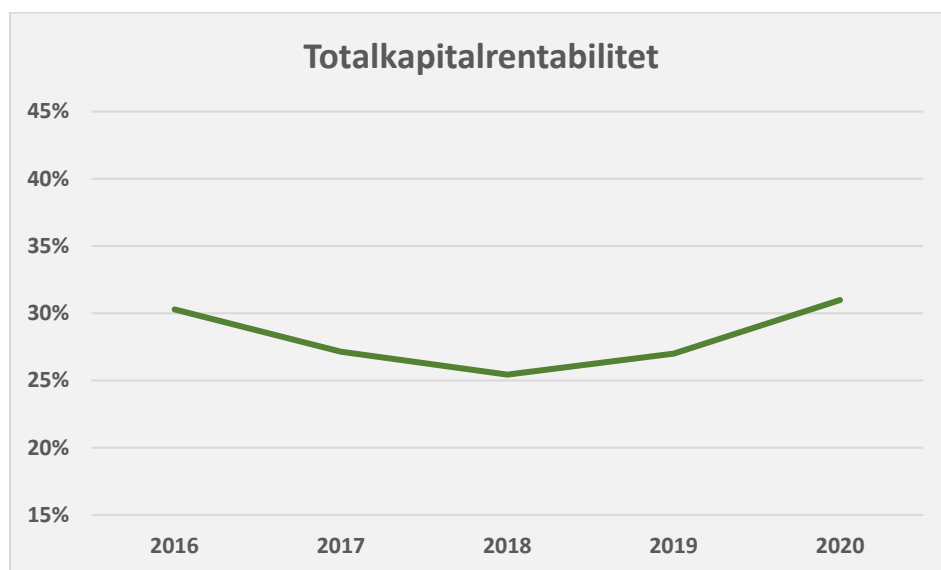
Figur 10: Driftsresultatsutvikling

Driftsresultatet har gradvis steget fra 2016 til 2018, før det har skjedd et «sprang» i driftsresultat fra 2018 til 2019 og fra 2019 til 2020. Dette skyldes helt overordnet sett en høyere økning i inntekter enn kostnader. Driftsinntektene og kostnadene har blitt redusert fra 2016 til 2017 på grunn av avviklingen av avdeling Mesna dette året. Videre er det verdt å nevne at avdeling Nordre Ål sin lansering i 2018 er en medvirkende årsak til hvorfor inntektene har steget dette årene. At driftsinntektene økte i 2019 må ses i sammenheng med at Nordre Ål ikke hadde et fullt driftsår i 2018. Generelt sett virker det å være en god og jevn økning i driftsresultatet i perioden 2016-2019. De økte driftsinntektene i 2020 antas delvis å være en effekt av Covid-19 pandemien, men også en følge av en generelt økende omsetning av selskapets forretninger.

4.4.2 Totalkapitalrentabilitet

	2016	2017	2018	2019	2020
Driftsresultat	kr 18 710 752	kr 18 866 023	kr 19 117 557	kr 22 950 435	kr 27 792 256
Annen renteinntekt	kr 127 165	kr 133 865	kr 177 277	kr 337 202	kr 169 419
Annen finansinntekt	kr 104 581	kr 111 552	kr 111 552	kr 111 552	kr 125 496
Totalkapital IB	kr 53 533 166	kr 71 563 035	kr 69 295 615	kr 83 296 602	kr 89 997 100
Totalkapital UB	kr 71 563 035	kr 69 295 615	kr 83 296 602	kr 89 997 100	kr 91 312 535
Gjennomsnittlig totalkapital	kr 62 548 101	kr 70 429 325	kr 76 296 109	kr 86 646 851	kr 90 654 818
Totalkapitalrentabilitet	30 %	27 %	25 %	27 %	31 %

Tabell 11: Totalkapitalrentabilitet

Figur 11: Totalkapitalrentabilitet

Totalkapitalrentabiliteten uttrykker avkastningen på den totale kapitalen i bedriften. Fra 2016 til 2018 har størrelsen generelt sett gått ned. Dette skyldes i hovedsak at gjennomsnittlig totalkapital har gått opp fra år til år. Vi ser i 2016 at totalkapitalen er vesentlig større utgående enn inngående. Dette skyldes at bedriften i 2016 utvidet virksomheten med ytterligere en dagligvarebutikk. I 2017 er totalkapitalen lavere utgående enn inngående som følge av at en avdeling ble avvirket. I 2018 er det en vesentlig økning i totalkapitalen. Dette skyldes betydelige investeringer i forbindelse med nyetablering. I 2019 er situasjonen bedre enn i 2018 og på likt nivå som i 2017. Det skyldes at driftsresultatet har steget en del dette året. I 2020 er totalkapitalrentabiliteten på det høyeste nivået i perioden. Økningen i totalkapital må ses i sammenheng med økt omsetning. Det er viktig å presisere at lønnsomheten til bedriften gjennom hele femårsperioden er svært god.

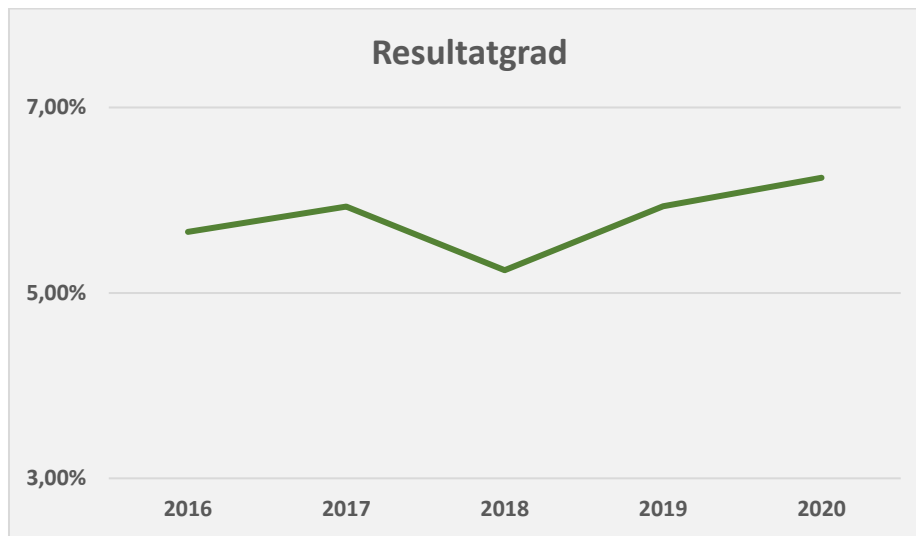
4.4.3 DuPont-modellen

DuPont-modellen er en fin metode å anvende til å dekomponere totalrentabiliteten. Her dekomponeres tallstørrelsen i resultatgrad og totalkapitalens omløpshastighet.

4.4.3.1 Resultatgrad

	2016	2017	2018	2019	2020
Driftsresultat	kr 18 710 752	kr 18 866 023	kr 19 117 557	kr 22 950 435	kr 27 792 256
Finansinntekt	kr 231 746	kr 245 417	kr 288 829	kr 448 754	kr 294 915
Driftsinntekt	kr 334 773 189	kr 322 236 287	kr 370 015 200	kr 394 232 351	kr 449 968 429
Resultatgrad	5,66 %	5,93 %	5,24 %	5,94 %	6,24 %

Tabell 12: Resultatgrad

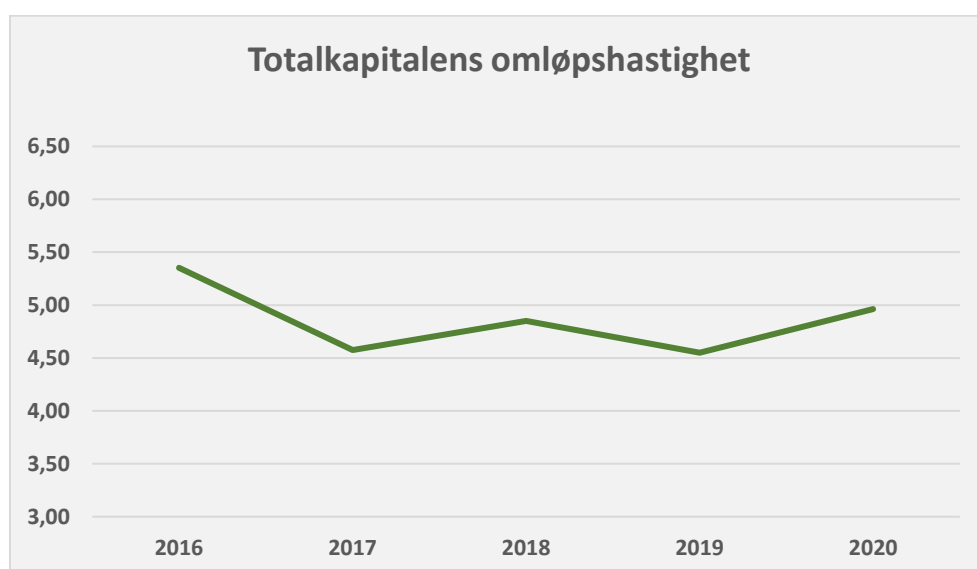
Figur 12: Resultatgrad

Resultatgraden har variert noe i perioden. I 2020 er resultatgraden klart best med solide 6,24 %. Størrelsen forteller oss hvor mye hver krone omsatt kaster av seg av resultatet. Tallene i tabell 12 er «snittet» fra de fem butikkene Bergseng Drift AS innehar, og det blir derfor vanskelig å tilskrive en årsak til de tallmessige forskjellene. Det kan tenkes at slike forskjeller oppstår fordi de ulike Kiwi-butikkene har ulik kostnadsstruktur og følgelig genererer ulikt resultat basert på inntekten i butikken. Konkurransesituasjonen i markedet kan også være en viktig forklaring til endringene i resultatgraden.

4.4.3.2 Totalkapitalens omløpshastighet

	2016	2017	2018	2019	2020
Driftsinntekter	kr 334 773 189	kr 322 236 287	kr 370 015 200	kr 394 232 351	kr 449 968 429
Gjennomsnittlig totalkapital	kr 62 548 101	kr 70 429 325	kr 76 296 109	kr 86 646 851	kr 90 654 818
Kapitalens omløpshastighet	5,35	4,58	4,85	4,55	4,96

Tabell 13: Totalkapitalens omløpshastighet

Figur 13: Totalkapitalens omløpshastighet

Totalkapitalens omløpshastighet sier noe om hvor effektivt kapitalen brukes til å skape inntekter. Her ser vi noe nedgang i perioden sett under ett. I 2016 var tallet 5,35 mens det i 2019 var 4,55. Dette skyldes at gjennomsnittlig totalkapital har økt i perioden.

Driftsinntektene har også økt, men ikke nok til å utligne forskjellen som oppstår i kapitalens omløpshastighet. Skulle Bergseng Drift AS hatt en omløpshastighet på 5,35 i 2019 måtte driftsinntektene ha vært så mye som 463 560 652,9 kroner ($= 86,646'' * 5,35$). I 2020 har totalkapitalens omløpshastighet økt på grunn av en vesentlig økning i driftsinntekter samtidig som totalkapitalen ikke har steget mye. Vi får dermed en økning fra 4,55 i 2019 til 4,96 i 2020. Gjennom hele perioden viser tallene at bedriften har en svært god omløpshastighet på totalkapitalen. Bedriften er flink til å effektivt bruke kapitalen til å generere inntekter.

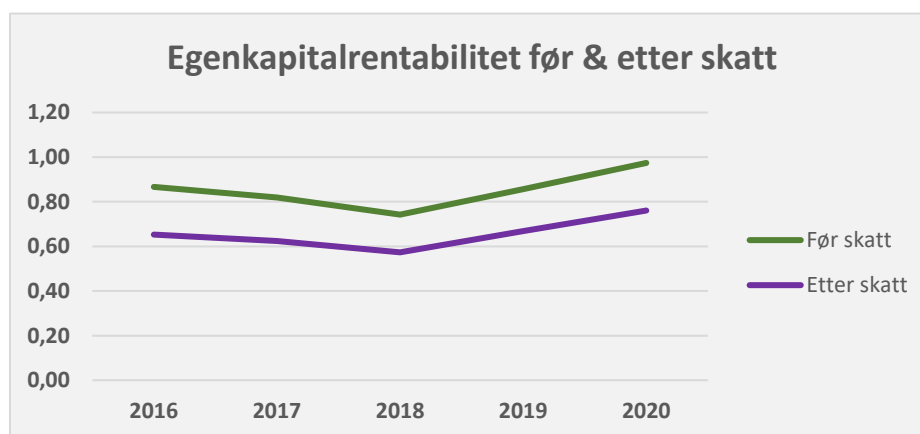
Det er verdt å nevne at økningen i totalkapital kan skyldes investeringer i ikke-likvid kapital, det vil si langsiktig kapital. Dette er investeringer som ikke lar seg omgjøre til penger raskt, men som kan være viktig for å sikre fremtidig inntekt. Bergseng Drift AS har blant annet gjennomført investeringer i en ny Kiwi-butikk som, basert på avdelingsregnskapene, ser ut til å være en butikk som kommer til å skape god lønnsomhet i tiden fremover.

Reduksjonen i totalkapitalrentabiliteten fram til 2019 ser vi skyldes at kapitalens omløpshastighet har gått ned i perioden. Resultatgraden har gått opp. I 2020 skyldes økt totalkapitalrentabilitet både økning i resultatgrad og i omløpshastigheten til totalkapitalen. Selv om den fortsatt er på et svært høyt nivå, kan det være interessant å se nærmere på hva som gjør at kapitalens omløpshastighet har gått ned i perioden. Det kan som nevnt skyldes investeringer i ikke-likvide midler, men det kan også være et resultat av at man har tatt opp en del gjeld i perioden og/eller gjennomført andre handlinger som ikke nødvendigvis skaper inntekter raskt. Man bør med rette ta dette i betraktning når man vurderer lønnsomhet, slik at man ikke ser seg blind på dagens situasjon og ikke evner å se positive fremtidige effekter av investeringene.

4.4.4 Egenkapitalrentabilitet før & etter skatt

	2016	2017	2018	2019	2020
Ordinært resultat før skattekostnad	kr 18 504 457	kr 18 851 443	kr 18 913 956	kr 22 870 625	kr 27 730 385
Årsresultat (ordinært resultat)	kr 13 922 515	kr 14 365 874	kr 14 604 900	kr 17 861 530	kr 21 654 925
Egenkapital IB	kr 20 865 585	kr 21 812 435	kr 24 178 305	kr 26 783 205	kr 26 644 735
Egenkapital UB	kr 21 812 435	kr 24 178 305	kr 26 783 205	kr 26 644 735	kr 30 299 661
Gjennomsnittlig egenka	kr 21 339 010	kr 22 995 370	kr 25 480 755	kr 26 713 970	kr 28 472 198
Egenkapitalrentabilitet før skatt	0,87	0,82	0,74	0,86	0,97
Egenkapitalrentabilitet etter skatt	0,65	0,62	0,57	0,67	0,76

Tabell 14: Egenkapitalrentabilitet før og etter skatt

Figur 14: Egenkapitalrentabilitet før og etter skatt

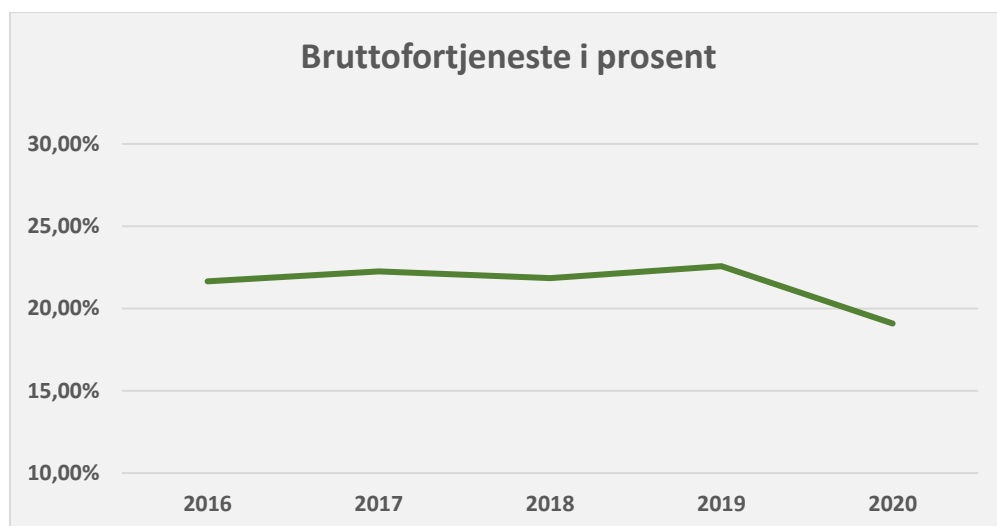
Egenkapitalrentabiliteten viser avkastning på egenkapitalen som er investert i en bedrift, og gjenspeiler avkastning på investert kapital for eierne. Risikoen i selskapet er gjerne bestemmende for hvor høy denne tallstørrelsen bør være. Verdiene ser vi reduseres i de to

første årene før det skjer en økning fra 2018 til 2020, og da er verdiene høyere enn ved periodens begynnelse. Økningen de siste årene skyldes en solid økning i ordinært resultat før skatt og årsresultat i kombinasjon med at gjennomsnittlig egenkapital ikke har økt i nevneverdig grad. Det er viktig å presisere at egenkapitalrentabiliteten er svært høy over hele perioden både før og etter skatt.

4.4.5 Bruttofortjeneste i prosent

	2016		2017		2018		2019		2020	
Salgsinntekt	kr	325 718 250	kr	315 140 626	kr	362 186 939	kr	387 951 355	kr	430 120 427
Varekostnad	kr	255 172 658	kr	245 026 683	kr	283 073 384	kr	300 386 348	kr	348 028 252
Bruttofortjeneste	kr	70 545 592	kr	70 113 943	kr	79 113 555	kr	87 565 007	kr	82 092 175
Bruttofortjeneste i %		21,66 %		22,25 %		21,84 %		22,57 %		19,09 %

Tabell 15: Bruttofortjeneste i prosent

Figur 15: Bruttofortjeneste i prosent

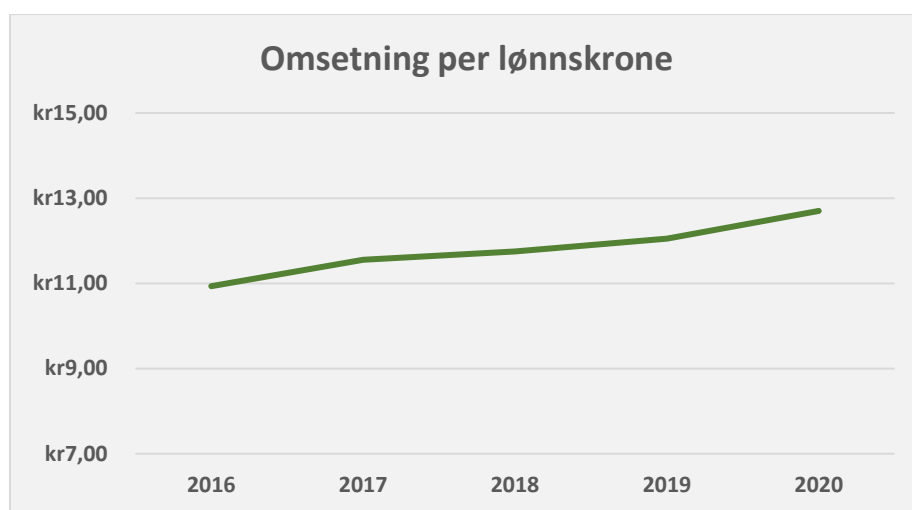
Bruttofortjenesten har fått en oppgang i perioden fra 21,66 % i 2016 til 22,57 % i 2019 før en vesentlig nedgang til 19,09 % i 2020. I 2017 har salgsinntektene og varekostnaden blitt redusert som følge av at avdeling Mesna ble avviklet. Varekostnaden har dog falt med mindre enn det salgsinntektene har gjort og derfor får vi en høyere bruttofortjeneste i prosent i 2017. Totalt i perioden 2016-2019 har salgsinntektene økt med rundt 62 millioner, mens varekostnaden har økt med rundt 45 millioner. Derfor er totaleffekten at bruttofortjenesteprosenten har gått opp i denne perioden. I 2020 har det vært et markant fall som hovedsakelig skyldes at varekostnaden har økt betraktelig. Samtidig ser vi i regnskapet for 2020 at andre driftsinntekter har økt fra å utgjøre 1,2 % til å utgjøre 4,3 % av omsetningen. Dette skyldes at inntekter fra to tidligere kampanjer som ble behandlet som reduksjon av

varekostnad fra og med 2020 blir behandlet som annen driftsinntekt, noe som gir utslag på bruttofortjenesten i prosent.

4.4.6 Omsetning per lønnskrone

	2016	2017	2018	2019	2020
Driftsinntekter	kr 334 773 189	kr 322 236 287	kr 370 015 200	kr 394 232 351	kr 449 968 429
Lønnskostnader	kr 30 617 512	kr 27 885 852	kr 31 489 920	kr 32 715 509	kr 35 426 973
Omsetning per lønnskrone	kr 10,93	kr 11,56	kr 11,75	kr 12,05	kr 12,70

Tabell 16: Omsetning per lønnskrone

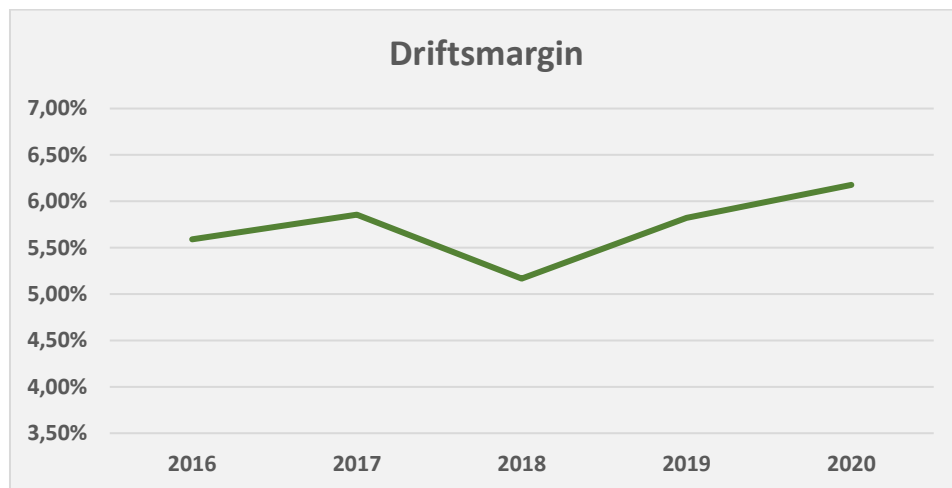
Figur 16: Omsetning per lønnskrone

Omsetning per lønnskrone er et uttrykk for hvor mye bedriften omsetter per lønnskrone. Tallstørrelsen forteller omtrentlig det samme som omsetning per ansatt, men tar utgangspunkt i totale lønnskostnader og ikke antall ansatte. Det vi observerer fra tabell og figur 15 er en jevn økning i perioden. I 2016 omsetter Bergseng Drift AS for 10,93 kroner per lønnskrone, mens tallet for 2020 er 12,70. Årsaken til den gunstige utviklingen finner vi på butikknivå og kan overordnet sett være vanskelig å analysere. Nedgangen i driftsinntekter og lønnskostnader i 2017 skyldes nedleggelse av butikken Mesna, og oppgangen i 2018 skyldes åpning av butikken Nordre Ål. Det har uansett vært en jevn økning i perioden, noe som tilsier at omsetningen har økt i større grad enn lønnskostnadene.

4.4.7 Driftsmargin

	2016	2017	2018	2019	2020
Driftsresultat	kr 18 710 752	kr 18 866 023	kr 19 117 557	kr 22 950 435	kr 27 792 256
Omsetning (driftsinntekter)	kr 334 773 189	kr 322 236 287	kr 370 015 200	kr 394 232 351	kr 449 968 429
Driftsmargin	5,59 %	5,85 %	5,17 %	5,82 %	6,18 %

Tabell 17: Driftsmargin

Figur 17: Driftsmargin

Driftsmarginen er driftsresultatet satt opp mot driftsinntektene og viser hvor mye av omsetningen som gir seg ut i driftsresultat. Nøkkeltallet skiller seg fra resultatgraden ved å ikke ta hensyn til finansinntektene. Totalt sett ser vi en oppgang i perioden, men med en betydelig nedgang fra 2017 til 2018. Dette skyldes at omsetningen har økt mye dette året, noe driftsresultatet ikke har gjort i særlig stor grad. Det skyldes en kostnadsøkning ved at det var en del engangskostnader knyttet til nyetablering, noe som vil si at underliggende driftsmargin er bedre enn det regnskapet viser dette året. Vi ser at bedriften har en bedre driftsmargin i 2019 og 2020. Det er naturlig med bedre driftsmargin i årene etter 2018, da nevnte engangskostnader ikke påløper i disse årene.

4.5 Sammenligning av avdelinger

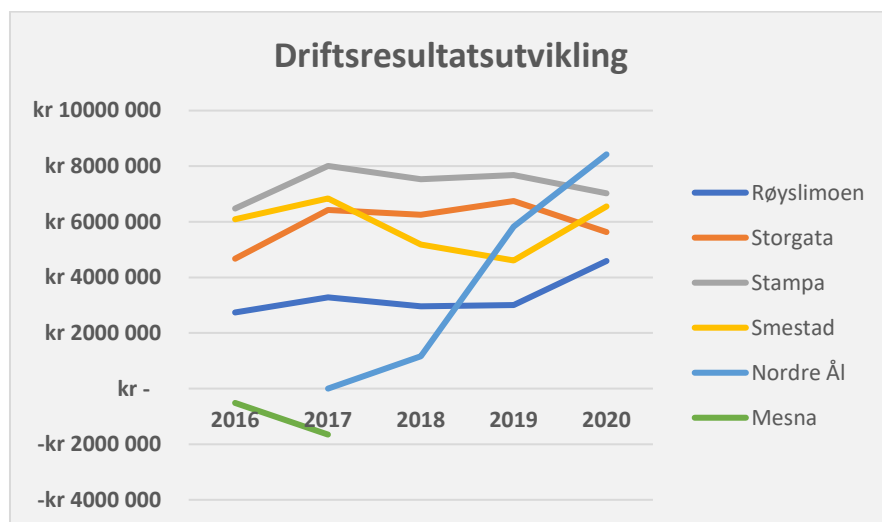
I dette kapitelet presenteres flere av de samme nøkkeltallene som i kapitelet ovenfor, men nå for butikkene som selskapet driver. Nøkkeltallene presenteres ved tabeller, figurer og tilhørende analyse av tallene.

Det er verdt å nevne at det kun lages resultatregnskap og ikke egen balanse per avdeling.

4.5.1 Driftsresultatsutvikling

	2016	2017	2018	2019	2020
Røyslimoen	kr 2 738 288	kr 3 284 466	kr 2 958 693	kr 3 002 116	kr 4 589 173
Storgata	kr 4 671 631	kr 6 422 356	kr 6 250 722	kr 6 746 385	kr 5 634 039
Stampa	kr 6 477 141	kr 8 008 582	kr 7 536 122	kr 7 682 041	kr 7 022 951
Smestad	kr 6 093 599	kr 6 838 303	kr 5 178 920	kr 4 608 331	kr 6 554 210
Nordre Ål	kr -	kr -	kr 1 166 962	kr 5 823 732	kr 8 424 703
Mesna	-kr 514 628	-kr 1 653 272	kr -	kr -	

Tabell 18: Driftsresultatsutvikling

Figur 18: Driftsresultatsutvikling

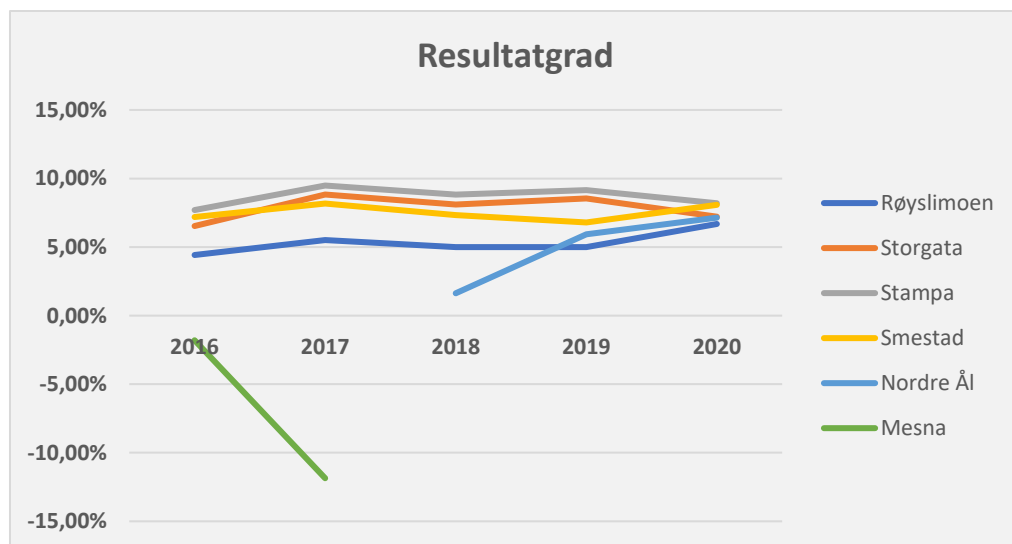
Vi ser at det er en viss spredning i størrelsen på driftsresultatet til de ulike avdelingene. Grafen viser at Stampa er avdelingen som har hatt det høyeste resultatet fra 2016 til 2019, mens Nordre Ål har høyest resultat i 2020. Mesna var avdelingen med det laveste resultatet fram til den ble avvirket i 2017. Med unntak av Mesna er samtlige av avdelingene lønnsomme med solide positive driftsresultat. For Røyslimoen har utviklingen vært relativt stabil fram til en solid økning i 2020. Både for Stampa og Storgata har det vært en positiv utvikling fram til 2019 etterfulgt av en nedgang i 2020. For Smestad har derimot driftsresultatet blitt redusert med 32,6 % fra 2017 til 2019 før det igjen var en økning i 2020. Nordre Ål hadde en svært

stor vekst i resultatet mellom 2018 og 2019. En naturlig årsak er at avdelingen ble etablert underveis i 2018, og dermed ikke hadde et fullt driftsår. Oppgangen fortsatte i 2020. Bergsens Drift AS hadde en markant økning i driftsresultatet fra 2018 til 2019 og fra 2019 til 2020. Når vi ser på avdelingstallene for 2019 ser vi at økningen i hovedsak skyldes at Nordre Ål hadde sitt første fulle driftsår, men også at omsetningen økte generelt. I 2020 skyldes økningen en solid resultatvekst hos Nordre Ål, Smestad og til dels Røyslimoen. Det er viktig å nevne at driftsresultatet i absolutte kroner kan være krevende å tolke i og med at det vil ha en tendens til å favorisere større enheter.

4.5.2 Resultatgrad

	2016	2017	2018	2019	2020
Røyslimoen	4,42 %	5,50 %	5,00 %	5,00 %	6,68 %
Storgata	6,53 %	8,83 %	8,10 %	8,54 %	7,23 %
Stampa					
Smestad	7,70 %	9,49 %	8,83 %	9,15 %	8,20 %
Smestad	7,18 %	8,17 %	7,34 %	6,79 %	8,08 %
Nordre Ål			1,63 %	5,93 %	7,14 %
Mesna	-1,80 %	-11,86 %			

Tabell 19: Resultatgrad

Figur 19: Resultatgrad

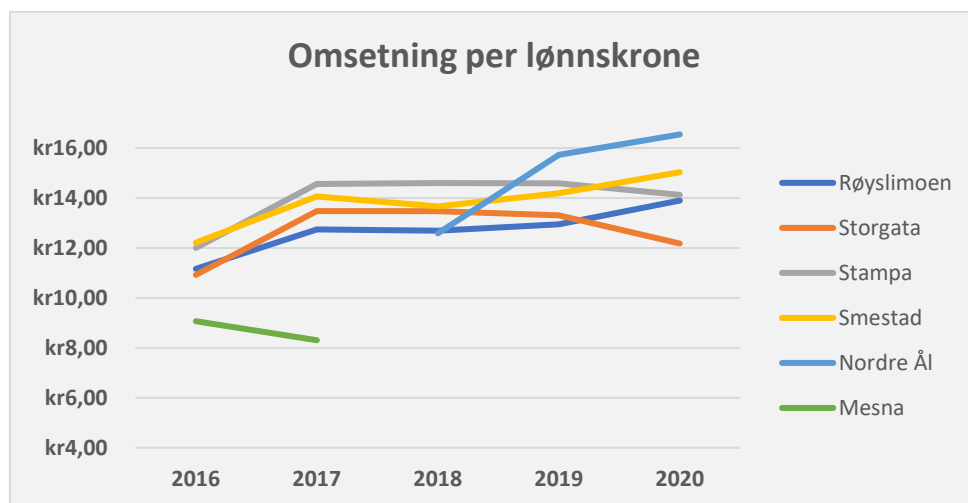
Resultatgraden viser, som nevnt i teoridelen, hvor mye hver krone som er omsatt i perioden kaster av seg av resultatet. Som en følge av det negative driftsresultatet ser vi at Mesna også hadde en negativ resultatgrad fram til avdelingen ble avviklet i 2017. Når det gjelder de andre avdelingene ser vi at samtlige har en økning i resultatgraden fra 2016 til 2017, for deretter en

liten nedgang fra 2017 til 2018. I 2019 har det igjen vært en oppgang for alle avdelinger med unntak av Smestad. I 2020 var det en oppgang for Røyslimoen, Smestad og Nordre Ål, mens det for Storgata og Stampa var en nedgang. Vi ser at utviklingen til avdelingenes resultatgrad følger utvikling til driftsresultatene. I tillegg er det verdt å bemerke at det er forskjeller mellom avdelingene når det gjelder resultatgradens størrelse. Smestad og Stampa er avdelingene som i 2020 tjener mest per krone omsatt, mens Røyslimoen genererte den laveste resultatgraden. Tallene viser også at Nordre Ål har hatt en sterk lønnsomhetsvekst etter at butikken ble etablert. Dette er igjen en forklaring på at resultatgraden i Bergseng Drift AS økte i 2019 og 2020.

4.5.3 Omsetning per lønnskrone

	2016	2017	2018	2019	2020
Røyslimoen	kr 11,16	kr 12,74	kr 12,70	kr 12,94	kr 13,90
Storgata	kr 10,92	kr 13,48	kr 13,47	kr 13,30	kr 12,17
Stampa	kr 12,00	kr 14,56	kr 14,60	kr 14,59	kr 14,12
Smestad	kr 12,21	kr 14,06	kr 13,66	kr 14,19	kr 15,03
Nordre Ål			kr 12,58	kr 15,72	kr 16,54
Mesna	kr 9,07	kr 8,30			

Tabell 20: Omsetning per lønnskrone

Figur 20: Omsetning per lønnskrone

Omsetning per lønnskrone er et nøkkeltall som det er interessant å studere da det er et godt mål på hvor effektiv driften er i de ulike avdelingene. Vi ser at det er en moderat variasjon mellom de ulike butikkene. Mesna hadde en negativ utvikling frem til avviklingen. For de andre avdelingene var det en økning mellom 2016 og 2017. Dette skyldes en betydelig reduksjon av lønnskostnadene for samtlige avdelinger. Fra 2017 til 2019 har utviklingen vært

relativt stabil. 2020 har derimot gitt større utslag. Dette må ses i sammenheng med hvordan butikkenes driftsresultat har utviklet seg. For Nordre Ål skyldes veksten fra 2018 til 2019 at omsetningen økte med 27,1 % som følge av at butikken hadde sitt første fulle driftsår.

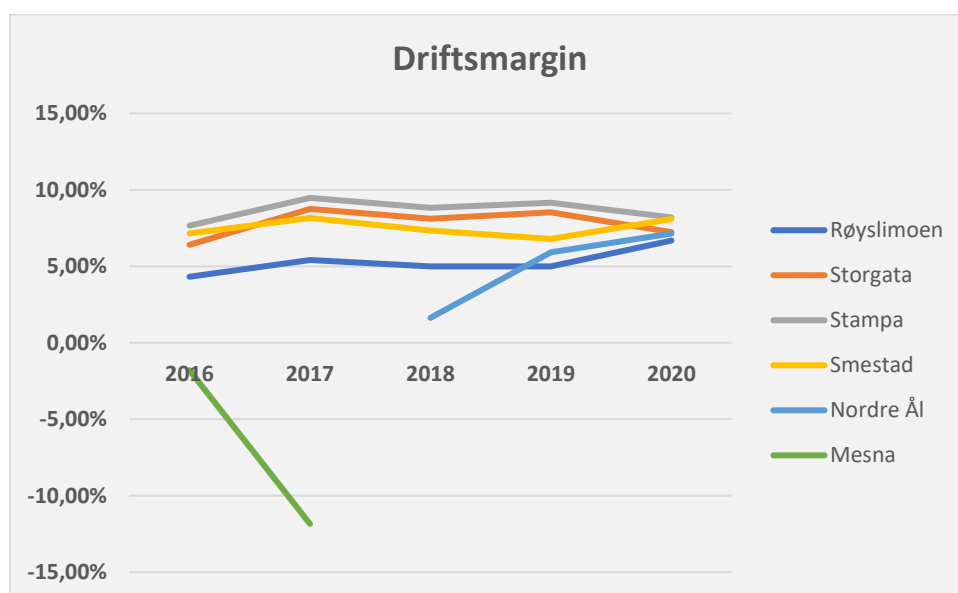
Lønnskostnadene fra 2018 til 2019 økte kun med 8,9 %. Nordre Ål har også størst omsetning per lønnskroner i 2020. Den positive trenden tyder på at det er en høy verdiskapning blant de ansatte.

Kuttet i lønnskostnader i 2017 forklarer den positive utviklingen til Bergseng Drift AS dette året. Den senere veksten forklares mye av det høye aktivitetsnivået hos Nordre Ål, og generelt økt omsetning.

4.5.4 Driftsmargin

	2016	2017	2018	2019	2020
Røyslimoen	4,32 %	5,41 %	5,00 %	5,00 %	6,68 %
Storgata	6,41 %	8,75 %	8,10 %	8,54 %	7,23 %
Stampa	7,66 %	9,48 %	8,83 %	9,15 %	8,20 %
Smestad	7,15 %	8,16 %	7,34 %	6,79 %	8,08 %
Nordre Ål			1,63 %	5,93 %	7,14 %
Mesna	-1,80 %	-11,84 %			

Tabell 21: Driftsmargin

Figur 21: Driftsmargin

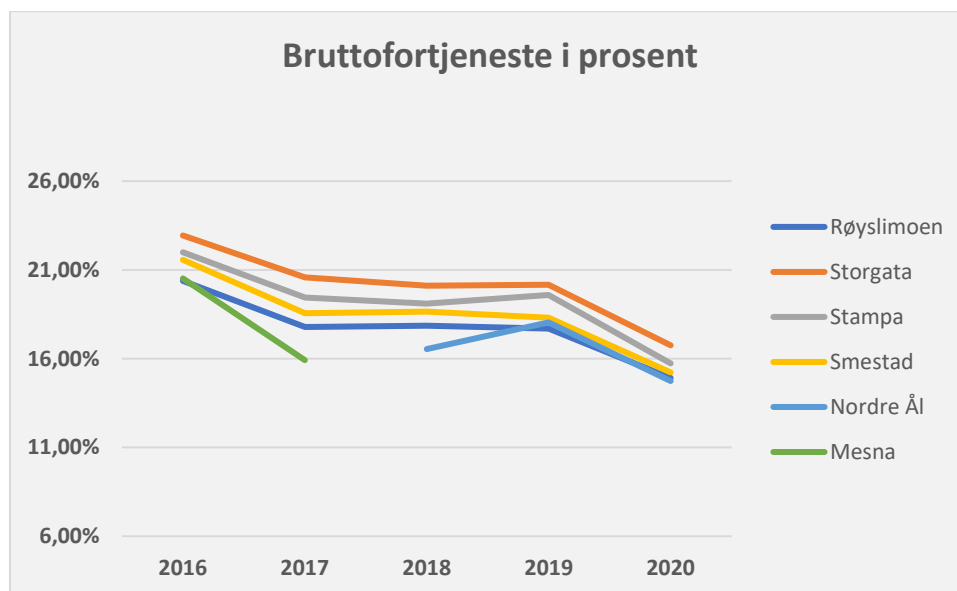
Når det gjelder driftsmarginen til avdelingene gjenspeiler dette driftsmarginen som Bergseng Drift AS har oppnådd. Sett bort fra Mesna har samtlige avdelinger en oppgang i

driftsmarginen i 2017, etterfulgt av en nedgang i 2018. Den negative utviklingen til Mesna skyldes reduksjonen i driftsresultatet. Samtidig ble omsetningen betydelig redusert som følge av at avdelingen ble avviklet midtveis i året. For de resterende avdelingene var det en økning i driftsresultatet og omsetningen i 2017. Den relative økningen av driftsresultatet har vært større enn omsetningen, noe som også forklarer den økte resultatgraden til Bergseng Drift AS. I 2018 stabiliserte omsetningen seg, mens driftsresultatet ble noe redusert for samtlige avdelinger (sett bort fra Nordre Ål). Økningen i 2019 for Bergseng Drift AS kan igjen knyttes til lønnsomhetsveksten hos Nordre Ål, etter at bedriften hadde sitt første fulle driftsår. I 2020 er driftsmarginen for alle avdelingene høyere enn hva som er standarden i bransjen på 2-3 % (Kristoffersen, 2016, p. 452).

4.5.5 Bruttofortjeneste i prosent

	2016	2017	2018	2019	2020
Røyslimoen	20,38 %	17,78 %	17,86 %	17,70 %	14,92 %
Storgata	22,94 %	20,58 %	20,10 %	20,16 %	16,75 %
Stampa	21,99 %	19,45 %	19,10 %	19,59 %	15,73 %
Smestad	21,57 %	18,56 %	18,65 %	18,31 %	15,23 %
Nordre Ål			16,54 %	18,04 %	14,74 %
Mesna	20,52 %	15,92 %			

Tabell 22: Bruttofortjeneste i prosent

Figur 22: Bruttofortjeneste i prosent

Ut fra figuren ser vi at det er Storgata som har best bruttofortjeneste i prosent gjennom hele perioden. Av avdelingene som har eksistert hele perioden er det Røyslimoen som kommer dårligst ut. Det er på den andre siden ikke mange prosentpoeng som skiller avdelingene fra

hverandre. Vi ser også at utviklingen har vært relativt lik for de fire avdelingene. I 2017 var det en prosentvis større økning i varekostnadene enn det var i omsetningen for samtlige avdelinger, noe som forklarer hvorfor bruttofortjenesten falt.

En interessant observasjon er at Mesna, med negativt driftsresultat, genererer en solid bruttofortjeneste i prosent i 2016 og at den også er positiv i 2017. Mesna var den avdelingen med den klart laveste omsetningen. Av den grunn var bruttofortjenesten i kroner ikke veldig stor. Avdelingen hadde når det gjaldt å dekke lønnskostnader og andre driftskostnader mindre marginer å gå på enn de andre butikkene.

I 2020 er det en markant nedgang i bruttofortjenesten for samtlige avdelinger. Dette skyldes at varekostnaden har økt betraktelig. Samtidig har markedsføringsbidraget økt i samtlige avdelinger. Kontoen for markedsføringsbidrag viser tilbakeføringer fra kjeden, blant annet bonuser og overskudd, som fordeles tilbake til alle butikker. Inntekter som tidligere har blitt behandlet som reduksjon av varekostnaden har i 2020 blitt behandlet som markedsføringsbidrag og andre driftsinntekter, noe som har presset bruttofortjenesten ned. Å vise til en lav bruttofortjeneste kan være gunstig for å sikre bedre innkjøpsvilkår.

Ved å analysere de enkelte avdelingene kan vi finne mange medvirkende årsaker til hvorfor lønnsomheten i morselskapet Bergseng Drift AS har utviklet seg slik den har gjort.

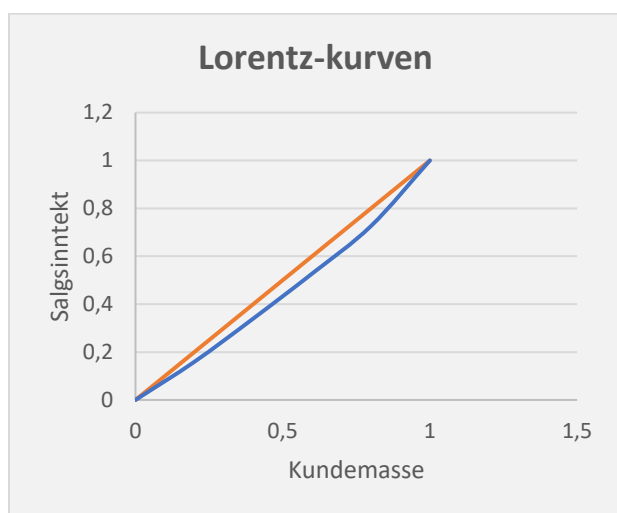
Etableringen av Nordre Ål i 2018 er verdt å trekke fram som et viktig moment for lønnsomhetsutviklingen og veksten i selskapet. Samtidig har omsetningen generelt økt. Det at det ikke utarbeides balanser på avdelingsnivå gjør at det er flere av morselskapets nøkkeltall det dessverre ikke går an å bryte ned videre.

4.6 Lorentz-kurve

I dette delkapittelet vil vi kartlegge skjevhet i inntektene til avdelingene. Lorentz-kurven er et fint hjelpemiddel til å gjøre nettopp det.

Avdeling	Salgsinntekter	Andel av salgsinntekt	Andel av kundemasse	Akkumulert andel av salgsinntekt	Akkumulert andel av kundemasse
				0	0
Røyslimoen	kr 68 448 133,00	0,1591	0,20	0,1591	0,20
Storgata	kr 77 721 077,00	0,1807	0,20	0,3398	0,40
Smestad	kr 80 773 279,00	0,1878	0,20	0,5276	0,60
Stampa	kr 85 457 505,00	0,1987	0,20	0,7263	0,80
Nordre Ål	kr 117 720 432,00	0,2737	0,20	1,0000	1,00

Tabell 23: Beregninger for Lorentz-kurven (2020)

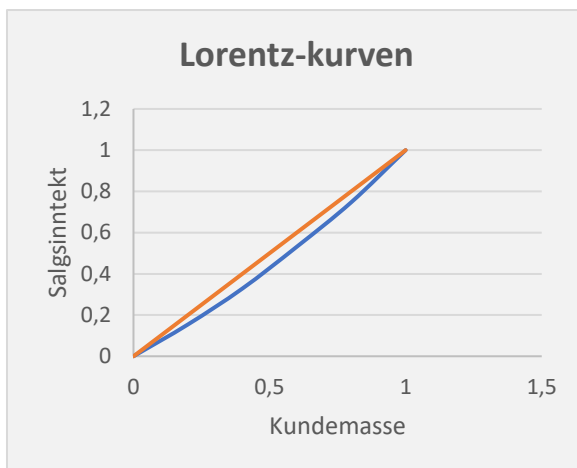
Figur 23: Lorentz-kurven (2020)

Avdeling	Salgsinntekter	Andel av salgsinntekt	Andel av kundemasse	Akkumulert andel av salgsinntekt	Akkumulert andel av kundemasse
				0	0
Røyslimoen	kr 59 850 366,00	0,1543	0,20	0,1543	0,20
Smestad	kr 67 550 067,00	0,1741	0,20	0,3284	0,40
Storgata	kr 78 733 294,00	0,2029	0,20	0,5313	0,60
Stampa	kr 83 695 069,00	0,2157	0,20	0,7471	0,80
Nordre Ål	kr 98 122 559,00	0,2529	0,20	1,0000	1,00

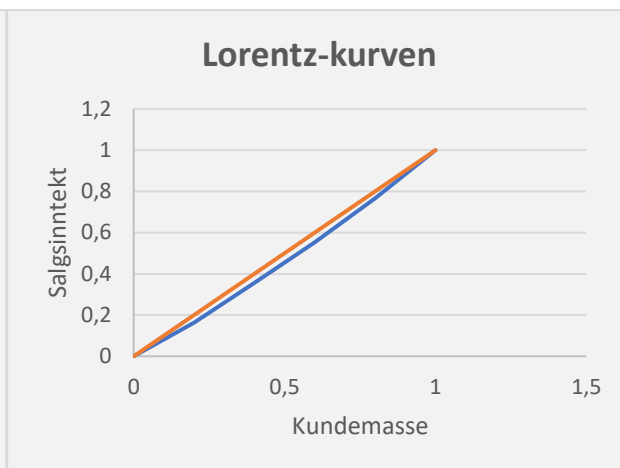
Tabell 24: Beregninger for Lorentz-kurven (2019)

Avdeling	Salgsinntekter	Andel av salgsinntekt	Andel av kundemasse	Akkumulert andel av salgsinntekt	Akkumulert andel av kundemasse
				0	0
Røyslimoen	kr 58 925 058,00	0,1624	0,20	0,1624	0,20
Smestad	kr 70 261 561,00	0,1937	0,20	0,3561	0,40
Nordre Ål	kr 71 519 681,00	0,1972	0,20	0,5533	0,60
Storgata	kr 76 878 807,00	0,2119	0,20	0,7653	0,80
Stampa	kr 85 149 587,00	0,2347	0,20	1,0000	1,00

Tabell 25: Beregninger for Lorentz-kurven (2018)

Figur 24: Lorentz-kurven (2019)

Figur 25: Lorentz-kurven (2018)

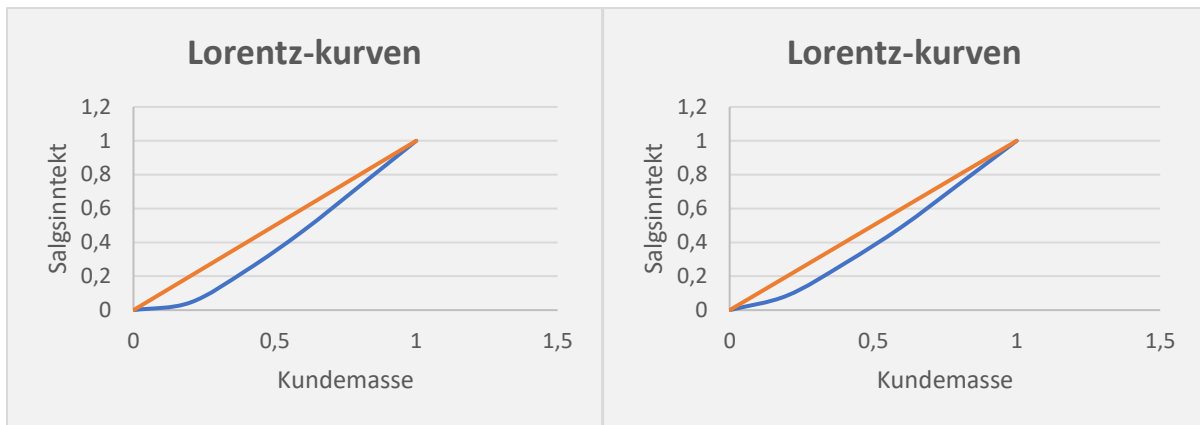
For 2018 til 2020 viser figurene at det er en minimal skjevhet i inntektene til avdelingene. Dette ser vi ved at Lorentz-kurven og diagonalen nærmest er sammenfallende. I 2018 og 2019 sto de tre minste (60 % av avdelingene) for ca. 55 % av totale salgsinntekter, mens de to største avdelingene (40 % av avdelingene) for rundt 45 %. I 2020 var skjevheten noe større, men fortsatt relativt liten. Skjevheten skyldes at den største avdelingen, Nordre Ål, sto for 28 % av totale salgsinntekter, mot 24 % og 26 % de to foregående årene. At skjevheten er liten vil si at bedriften ikke var mer noe særlig mer avhengig av enkelte avdelinger over andre.

Avdeling	Salgsinntekter	Andel av salgsinntekt	Andel av kundemasse	Akkumulert andel av salgsinntekt	Akkumulert andel av kundemasse
				0	0
Mesna	kr 13 924 380,00	0,0442	0,20	0,0442	0,20
Røyslimoen	kr 60 433 014,00	0,1916	0,20	0,2358	0,40
Storgata	kr 73 314 199,00	0,2325	0,20	0,4682	0,60
Smestad	kr 83 433 850,00	0,2646	0,20	0,7328	0,80
Stampa	kr 84 269 175,00	0,2672	0,20	1,0000	1,00

Tabell 26: Beregninger for Lorentz-kurven (2017)

Avdeling	Salgsinntekter	Andel av salgsinntekt	Andel av kundemasse	Akkumulert andel av salgsinntekt	Akkumulert andel av kundemasse
				0	0
Mesna	kr 27 903 768,00	0,0857	0,20	0,0857	0,20
Røyslimoen	kr 61 668 340,00	0,1893	0,20	0,2750	0,40
Storgata	kr 70 801 245,00	0,2174	0,20	0,4924	0,60
Stampa	kr 82 259 717,00	0,2525	0,20	0,7449	0,80
Smestad	kr 83 085 180,00	0,2551	0,20	1,0000	1,00

Tabell 27: Beregninger for Lorentz-kurven (2016)

Figur 26: Lorentz-kurven (2017)

Figur 27: Lorentz-kurven (2016)

I 2016 og 2017 ser vi noe større skjevhet enn i de nyere årene. Det skyldes i all hovedsak at Mesna sto for en lav andel av salgsinntektene. I 2016 var de på 8,57 % mens den i 2017 var på kun 4,42 % av totale salgsinntekter. Uten skjevhet ville Mesna stått for 20 % av total salgsinntekt. I 2017 skyltes den lave salgsinntekten at avdelingen ble avviklet i løpet av året.

Stampa og Smestad (40 % av avdelingene) sto for omtrent 50 % av de totale salgsinntektene i både 2016 og 2017. Når det gjelder Røyslimoen og Storgata sto disse for rundt 40 % av omsetningen begge årene, noe som tilsier at disse avdelingene tilfører liten skjevhet. Det at Mesna hadde en lav salgsinntekt gjorde at bedriften i større grad var avhengig av de fire resterende avdelingene.

Kapittel 5: Konklusjon

I analysen har vi benyttet en nøkkeltallsanalyse av bedriften i sin helhet og på avdelingsnivå samt en grafisk fremstilling av Lorentz-kurven for å besvare problemstillingen:

«Hvordan har lønnsomheten til Bergseng Drift AS utviklet seg i perioden 2016-2020, og hva er mulige årsaker til denne utviklingen?»

I nøkkeltallsanalysen som gikk på bedriften som helhet så vi på finansiering, soliditet, likviditet og lønnsomhet. Bedriften har i denne perioden hatt svært gode nøkkeltall. Analysen på avdelingsnivå omhandlet kun lønnsomhetstall. Også her har nøkkeltallene overordnet vært gode.

Mellom årene 2017 og 2018 observeres størst endring i nøkkeltallene for finansiering. Finansierungsgrad 1 har gått noe opp i perioden sett under ett. Nøkkeltallet ligger likevel godt under 1, noe som indikerer at anleggsmidlene i sin helhet er langsiktig finansiert, samt at også deler av omløpsmidlene er langsiktig finansiert. Arbeidskapitalen har holdt seg stabil i perioden. Tallene er tilfredsstillende, og bedriften har en god og sunn finansieringsstruktur.

Hva angår soliditet har utviklingen i femårsperioden overordnet vært stabil, men med noen svingninger mellom enkeltår. Grunnet gjennomføring av investeringer i 2018 økte gjeldsgraden, samtidig som egenkapitalandelen ble redusert. En økning i omsetningen førte til gode tall for 2020. Nøkkeltallene viser en god soliditet for bedriften i hele perioden.

Når det gjelder likviditet er utviklingen stabil, men med en noe negativ trend for likviditetsgradene. Likviditeten er likevel på et nokså tilfredsstillende nivå. Omløpshastigheten er høy, noe som er forventet gitt at bedriften opererer i dagligvarebransjen.

Lønnsomhet var hovedfokusområdet for analysen. Det har i perioden vært en oppgang i driftsresultatet, der den største økningen observeres fra 2019 til 2020. Samtidig har totalkapitalen økt gjennom hele perioden. Totalkapitalrentabiliteten har vært relativt stabil og på et svært høyt nivå. Ved en dekomponering av totalkapitalrentabiliteten til resultatgrad og totalkapitalens omløpshastighet ser vi at det høye nivået hovedsakelig skyldes den svært gode omløpshastigheten på totalkapitalen.

Det er nærliggende å anse 2018 som det svakeste året for bedriften, selv om tallene overordnet er gode. 2020 må anses som periodens beste år. Bakgrunnen for dette er betydelige

investeringer i forbindelse med nyetablering i 2018 og en solid omsetningsøkning i 2020. Perioden sett under ett viser nøkkeltallene at lønnsomheten er svært god.

Ut ifra nøkkeltallsanalysen kan vi konkludere med at Bergseng Drift AS har hatt en god og solid utvikling i perioden 2016-2020.

I sammenligningen av avdelingene har vi kun tatt for oss lønnsomhetstall. Avdelingene er ganske like på mange av nøkkeltallene, men det observeres større variasjoner i driftsresultat og omsetning per lønnskroner. Ved å studere tallene og se på utviklingen til hver enkelt butikk ser vi at Røyslimoen er butikken som scorer lavest på sammenligningene. I motsatt ende ser vi at Nordre Ål scorer høyt i 2019 og 2020, noe som tilsier at avdelingen er svært lønnsom. Nyetableringen har vist seg å være en god investering og er viktig for den positive lønnsomhetsutviklingen i Bergseng Drift AS. At omsetningen generelt har økt i samtlige butikker er også en viktig årsak til denne utviklingen. Sett under ett viser nøkkeltallene en god lønnsomhet ved alle butikkene.

Lorentz-kurvene for de ulike årene viser generelt liten skjevhet i salgsinntekter. Det eneste å bemerke seg er at det i 2016 og 2017 var noe mer skjevhet enn de senere årene. Dette skyldes at Mesna sine salgsinntekter var vesentlig mindre enn for de andre avdelingene i disse årene. Den lille skjevheten de senere årene tilsier at Bergseng Drift AS ikke virker å være svært avhengig av visse avdelinger over andre.

Hvis vi skal sammenfatte det som er nevnt tidligere i konklusjonen kan vi oppsummere med at lønnsomheten i perioden 2016-2020 har utviklet seg stabilt og fordelaktig. En høy omløpshastighet på totalkapitalen er en viktig årsak til den gode lønnsomheten. Analysene viser at dette er spesielt viktig siden det er tøff konkurranse og lave marginer i bransjen. Det er også andre årsaker til den positive utviklingen, blant annet økt omsetning på generelt grunnlag. I tillegg er nedleggelsen av Mesna i 2017 og etableringen av Nordre Ål i 2018, der sistnevnte har generert betydelig omsetning i 2019 og 2020, av de mest sentrale årsakene.

Referanseliste

DN, 2021. *Gullår for dagligvarebransjen: Her er vinnerne og taperne*. [Internett]

Available at: <https://www.dn.no/handel/extra/rema/norgesgruppen/gullar-for-dagligvarebransjen-her-er-vinnerne-og-taperne/2-1-964680>

[Funnet 27 April 2021].

Finansleksikon, u.d. *Likvide omløpsmidler*. [Internett]

Available at: https://www.finansleksikon.no/Regnskap/L/Likvide_omlopsmidler.html

[Funnet 11 February 2021].

Jacobsen, D. I., 2015. *Hvordan gjennomføre undersøkelser?*. 3rd red. Oslo: Cappelen Damm akademisk.

Kristoffersen, T., 2016. *Årsregnskapet - en grunnleggende innføring*. 5th red. Trondheim: Fagbokforlaget.

Olsen, T.-E., 2020. *Prestasjons-/ Resultatmåling og evaluering - PP*. Trondheim: NTNU.

Olsen, T.-E., 2021. *Kundelønnsomhetsanalyse - PP*. Trondheim: NTNU.

Proff forvalt, u.d. *Ordbok*. [Internett]

Available at: <https://www.forvalt.no/Om/Ordbok/O>

[Funnet 10 February 2021].

Sending, A., 2013. *Økonomistyring 2*. 2nd red. Oslo: Fagbokforlaget.

VG, 2020. *Matbørs september 2020 - VG*. [Internett]

Available at: <https://www.vg.no/spesial/matborsen/matborser/70>

[Funnet 19 April 2021].

Visma, u.d. *Visma økonomioversikt*. [Internett]

Available at: https://help.visma.net/no_no/financial-overview/content/online-help/kpi-current-ratio.htm

[Funnet 10 February 2021].

Wikipedia, 2021. *Lorenz curve*. [Internett]

Available at: https://en.wikipedia.org/wiki/Lorenz_curve

[Funnet 25 February 2021].

